

Tilståelsesrabatt

Lov, teori og praksis om straffeloven av 22. mai 1902, nr. 10 § 59 (2)

og

systemet med plea bargaining

Kandidatnummer: 597

Leveringsfrist: 25.04.2007

(* regelverk for spesialoppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/utf-forskr-vedlegg-i.html>

regelverk for masteroppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/master/eksamensforskrift/kap6.html>)

Til sammen 17 957 ord

23.11.2007

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	III
1.1	TEMA OG HOVEDPROBLEMSTILLINGER	III
1.2	RETTSKILDESITUASJONEN	V
2	HOVEDDEL.....	VII
2.1	STRAFFELOVEN AV 22. MAI 1902 NR. 10 § 59 (2)	VII
2.1.1	<i>Kort omtale</i>	VII
2.1.2	<i>Litt om rettstilstanden før lovendringen</i>	VIII
2.1.3	<i>Generelle hensyn for og imot en større vektlegging av tilståelser ved straffutmålingen</i>	XI
2.1.4	<i>Bakgrunn og formål med lovendringen</i>	XIV
2.1.5	<i>Rettstilstanden etter lovendringen</i>	XV
2.1.5.1	En innføring i og tolking av strl. § 59 (2).....	XV
2.1.5.1.1	”Har siktede avgitt en uforbeholden tilståelse”	XVI
2.1.5.1.2	”skal retten ta dette i betraktning ved straffutmålingen”	XXI
2.1.5.1.3	”Retten kan nedsette straffen under det for handlingen bestemte lavmål og til en mildere straffart”	XXII
2.1.5.2	Tilståelsesrabatt i rettspraksis etter innføringen av strl. § 59 (2).	XXIII
2.1.5.3	Oppsummering	XXXIV
2.1.6	<i>Har innføringen av strl. § 59 (2) medført endringer i vektleggingen av tilståelser ved straffutmålingen?</i>	XXXVI
2.1.7	<i>Synliggjøring og forutberegnlighet</i>	XXXVIII
2.1.8	<i>Tiltak for bedre oppnåelse av formålet med strl. § 59 (2)</i>	XL
2.2	BETYDNINGEN AV AT SIKTEDE UTOVER EGEN UFORBEHOLDEN TILSTÅELSE HAR BIDRATT TIL OPPKLARING AV STRAFFBARE FORHOLD	XLII
2.3	SYSTEMET MED PLEA BARGAINING.....	XLVII
2.3.1	<i>En generell innføring</i>	XLVII
2.3.2	<i>Gjeldende rett i Norge</i>	XLIX
2.3.3	<i>Fordeler og ulemper med plea bargaining</i>	LIII
2.3.4	<i>Mot et plea bargaining-system i Norge?</i>	LVI
3	KILDER.....	LIX
3.1	LOVER OG FORSKRIFTER.....	LIX
3.2	FORARBEIDER.....	LIX
3.3	REGISTER OVER RETTSPRAKSIS.	LX
3.3.1	<i>Høyesterett</i>	LX

3.3.2	<i>Lagmannsrett</i>	<i>LXI</i>
3.4	LITTERATURREGISTER.....	LXII
3.4.1	<i>Juridisk litteratur</i>	<i>LXII</i>
3.4.2	<i>Øvrig litteratur</i>	<i>LXIII</i>

1 Innledning

1.1 Tema og hovedproblemstillinger

Temaet omhandler strafferabatt ved tilståelser, såkalt tilståelsesrabatt. Ved lov av 2. mars 2001 nr. 7 ble det i straffeloven av 22. mai 1902 nr. 10, heretter benevnt strl., føyd til en ny § 59 (2) om tilståelsesrabatt ved uforbeholdne tilståelser. Dette som ledd i et arbeide igangsatt fra Justisdepartementets side for å få en hurtigere straffesaksavvikling, herunder spesielt bruk av tilståelsesdommer. Det var fra før av en ulovfestet regel ut fra Høyesteretts praksis at tilståelser¹ men også bidrag generelt til oppklaring av straffbare forhold² ble vurdert tillagt vekt, og ofte vektlagt, ved straffutmålingen. I norsk rett hadde det inntil da ikke vært vanlig å lovfeste prinsipper for straffutmåling, spesielt ikke innenfor den ordinære strafferamme, og som jeg vil komme tilbake til, ble strl. § 59 (2) vedtatt fordi man ønsket at domstolene skulle legge større vekt på tilståelser som formildende omstendighet ved straffutmålingen. Man ønsket mer bruk av tilståelsesrabatter for å få en hurtigere straffesaksbehandling og en mer effektiv kriminalitetsbekjempelse, men også hensynet til fornærmede ble spesielt trukket frem³⁴.

28. september 2006 ble det fra Justisdepartementets side sendt ut et nytt høringsforslag for "Hurtigere behandling av straffesaker". Her foreslås det å tilføye et nytt tredje punktum i § 40 (2) i straffeprosessloven av 22. mai 1981 nr 25, heretter benevnt strpl., der det kreves at domstolene i domsgrunnene for straffesaker opplyser om strl. § 59 (2) er anvendt. Dette på bakgrunn av en undersøkelse om domstolenes bruk av tilståelsesrabatt utgitt av Domstolsadministrasjonen i april 2004, og med dette et ønske om bedre synliggjøring av tilståelsesrabatten.

---

¹ Jf. her bl.a. Rt. 1993 s. 33 og Rt. 1999 s. 1895.

² Jf. her bl.a. Rt. 1994 s. 73 og Rt. 1995 s. 238.

³ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.3.

⁴ Se oppgavens pkt. 2.1.3 og 2.1.4.

Justisdepartementet foreslår i høringsnotatet også å vedta en ny strpl. § 233 a om straffetilsagn. Forslaget går ut på at påtalemyndigheten, dersom siktede har avgitt en uforbeholden tilståelse, skal kunne gi bindende tilsagn om høyeste straff siktede risikerer i domstolene. Dette tilsagnet skal også binde domstolenes straffutmåling oppad bortsett fra de tilfeller der den påståtte straffen ville innebære et vesentlig avvik fra hva som ellers ville blitt idømt.

På bakgrunn av det ovenstående vil jeg foreta en gjennomgåelse av strl. § 59 (2) der lov, teori og praksis rundt bestemmelsen vil stå sentralt. Herunder vil jeg også drøfte de generelle hensyn for og imot bruk av strafferabatt ved tilståelser, og jeg vil også nevne spesielt at en uforbeholden tilståelse, som er et krav etter strl. § 59 (2), skal forstås på samme måte som strpl. § 248, og selv om oppgaven altså hovedsakelig favner om strafferettslige temaer, herunder spesielt reaksjonslæren, vil også faget straffeprosess stå sentralt.

Det vil også bli sagt noe om betydningen av siktedes/tiltaltes bidrag til oppklaring av straffbare forhold utover egen tilståelse. Dette til dels fordi det til en viss grad kan trekkes linjer fra de generelle hensyn for og imot bruk av strafferabatt i disse tilfellene, til de generelle hensyn for og imot bruk av tilståelsesrabatt. Og til dels fordi mange av sakene som verserer i media om tilståelsesrabatt egentlig i en viss grad dreier seg om strafferabatt på grunn av siktedes/tiltaltes bidrag til oppklaring av straffbare forhold utover egen uforbeholden tilståelse⁵.

Det amerikanske plea bargaining-systemet vil det også være naturlig med en innføring i, og i en forlengelse av dette og det ovenstående, foreta en vurdering av om man også er på vei, eventuelt hvor langt man er kommet, mot et slikt system i norsk rett. Plea bargaining-systemet går i korthet ut på at siktede og påtalemyndigheten forhandler seg frem til en passende straff for siktede. Det amerikanske systemet innebærer at domstolene for det

---

⁵ Jf. her eksempelvis NOKAS-saken, jf. dom i Gulating lagmannsrett av 15.02.07.

vesentlige i praksis er bundet av avtalen. Siktete får dermed en redusert straff/tiltale i bytte mot å tilstå visse forhold eller bidra med opplysninger ut over egen tilståelse.

Oppgaven vil ha to hovedproblemstillinger:

Hvilke rettslige konsekvenser har innføringen av strl. § 59 (2) medført?

og

Er vi på vei mot et plea bargaining system i Norge?

Underveis i fremstillingen vil det naturlig nok reises en del belysende sekundære problemstillinger.

1.2 Rettskildesituasjonen

Forarbeidene til strl. § 59 (2) er Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) og Innst. O. nr. 45 (2000-2001), og disse vil således stå sentralt i oppgaven. Forarbeidene vil generelt veie tungt ved nyere bestemmelser, og strl. § 59 (2) er relativt ny. Dog har bestemmelsen fått virke i noen år nå, og det finnes dermed også en del praksis om bestemmelsen. Juridisk teori kan også til en viss grad gi veiledning i forståelsen av bestemmelsen.

Oppgaven vil også berøre bestemmelser i straffeprosessloven, spesielt strpl. § 248, og rettspraksis, forarbeider og juridisk teori vedrørende straffeprosessuelle bestemmelser vil også måtte tas med.

Det kan også nevnes at Domstolsadministrasjonens undersøkelser om bruk av tilståelsesrabatter i domstolene i 2004⁶ og i 2006⁷ vil fungere som en etterfølgende kilde for innblikk i hvordan strl. § 59 (2) benyttes i rettspraksis.

---

⁶ Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. April 2004 (DA's Rapportserie 2/2004).

⁷ Domstolsadministrasjonen. Rett på sak nr. 4 2006, s. 4.

Det nevnes at inntatt i Norges lover (1687-2005) er også den nye straffeloven av 20. mai 2005 nr. 28 (den alminnelige del), heretter kalt straffeloven 2005, men denne er ennå ikke trådt i kraft. Her har man opprettet forskjellige bestemmelser for bruk av tilståelsesrabatt avhengig av om den skal ha betydning som et straffutmålingsmoment innenfor den ordinære strafferammen eller som en straffnedsettelsesgrunn⁸. Dens forarbeider vil her måtte sies å ha status som en form for etterarbeider i forhold til den gamle straffelovs § 59 (2), dog vil dette selvfølgelig snu seg når den nye straffelov trer i kraft.

Forskrift om ordning av påtalemyndigheten av 28. juni 1985, nr. 1679 vil også være en relevant rettskilde, spesielt under kapitlet om systemet med plea bargaining og hvordan dette stiller seg i forhold til norsk rett.

Riksadvokatens rundskriv, herunder spesielt RA-2006-1, RA-2006-2 og RA-2007-2 som uttrykk for hvordan Den høyere påtalemyndighet stiller seg til de behandlede spørsmål, vil, etter min mening, måtte tillegges mer vekt enn et rundskriv normalt skulle tilsi.

For å belyse plea bargaining-systemet vil jeg til dels benytte meg av Gert Johan Kjelbys artikkel i Kritisk juss 1996 om ”Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede - straffeprosessuelle forlik?”⁹. De endringer strl. § 59 (2) medførte og blant annet høringsforslaget fra Justisdepartementet 28. september 2006 om ”Hurtigere behandling av straffesaker” vil således kunne sette gjeldende rett i perspektiv slik at hovdeproblemstilling nr. 2 kan besvares. Jeg presiserer at høringsforslaget er et høringsforslag og ikke gjeldende rett.

---

⁸ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 468.

⁹ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 227-256.

2 Hoveddel

2.1 Straffeloven av 22. mai 1902 nr. 10 § 59 (2)

2.1.1 Kort omtale

Som ovenfor nevnt ble strl. § 59 (2) tilføyd ved lov av 2. mars 2001 nr. 7, og bestemmelsen trådte straks i kraft. Den samme reguleringen av tilståelsesrabatten er videreført i den nye, men ennå ikke ikrafttrådte, alminnelige del av straffeloven av 2005. Dens § 77 omhandler den uforbeholdne tilståelse som straffutmålingsmoment innenfor den ordinære strafferammen, og dens 80 (1) litra a nr. 2 omhandler den uforbeholdne tilståelse som grunnlag for straffnedsettelse under minstestrafen eller til en mildere straffart.

Strl. § 59 (2) lyder:

”Har siktede avgitt en uforbeholden tilståelse, skal retten ta dette i betraktning ved straffutmålingen. Retten kan nedsette straffen under det for handlingen bestemte lavmål og til en mildere straffart”.

Bestemmelsen omhandler de uforbeholdne tilståelser, og altså ikke bidrag til oppklaring av straffbare forhold utover dette.

Det kan også for ordens skyld nevnes at en siktet person ikke har en plikt til å forklare seg overfor politi¹⁰ eller domstoler¹¹¹².

---

¹⁰ Jf. strpl. § 230.

¹¹ Jf. strpl. § 90.

¹² Han kan for så vidt heller ikke straffes for uriktig forklaring, jf. strl. § 167 (1) eller for å motarbeide etterforskningen etter strl. § 132, jf. strl. § 132 (3).

2.1.2 Litt om rettstilstanden før lovendringen

Før lovendringen regulerte strl. § 59 muligheten for straffnedsettelse under minstestrafen og til en mildere straffart på grunnlag av at gjerningspersonen angav seg selv og avgav en fullstendig tilståelse før han ennå visste at han var mistenkt i saken. Bestemmelsen stilte dermed strenge krav og regulerte direkte bare grunnlag for straffnedsettelse under minstestrafen og til en mildere straffart, men implisitt i dette lå selvfølgelig en mulighet for domstolene til å ta hensyn innenfor den ordinære strafferammen, noe som uansett var hjemlet i Høyesteretts praksis.

En forutsetning for å kunne vurdere den konkrete rettslige betydning av strl. § 59 (2) i forhold til rettspraksis er at man i utgangspunkt holder seg til dommer der det er avgitt en uforbeholden tilståelse, jf. ordlyden i strl. § 59 (2). Kravet for å kunne føre saken som en tilståelsessak etter strpl. § 248 (1) litra a er blant annet at det foreligger en uforbeholden tilståelse i saken. Tilståelsesdommer vil således innebære en uforbeholden tilståelse fra siktede, men tilståelsesdommer vil ikke være aktuelt der strafferammen overstiger ti år¹³, der siktede ikke samtykker, der den uforbeholdne tilståelse ikke styrkes av de øvrige opplysninger i saken eller der retten generelt finner det betenkelig å føre saken som en tilståelsessak, jf. strpl. § 248 (1) litra a. Det vil således finnes dommer der det foreligger en uforbeholden tilståelse uten at dette har ført til en tilståelsesdom etter strpl. § 248 (1) litra a. Dette og det faktum at formålet med innføringen av bestemmelsen var at man skulle legge større vekt på tilståelser generelt ved straffutmålingen¹⁴ tilsier at også andre dommer vil være relevante. Betydningen av at siktede utover egen uforbeholden tilståelse har bidratt til oppklaring av straffbare forhold vil bli tatt opp som et selvstendig tema i et senere kapittel av fremstillingen¹⁵.

Som konkrete eksempler på at Høyesterett også før innføringen av strl. § 59 (2) vektla tilståelser ved straffutmålingen kan nevnes en enstemmig dom i Høyesterett, Rt. 1999 s.

---

¹³ De aller fleste saker i rent antall som går for norske domstoler vil dermed kunne omfattes av strpl. § 248.

¹⁴ Innst.O. nr. 45 (2000-2001) pkt. 6.

¹⁵ Se oppgavens pkt. 2.2.

1012, der domfelte var dømt for flere utuktig handlinger og utuktig omgang med barn under 16 år og anken fra statsadvokatens side gjaldt da straffutmålingen. Høyesterett vektla her som moment for en ikke videre straffskjerpelse¹⁶ at domfelte allerede i politiforklaringer hadde tilstått de fleste forhold han var domfelt for og uttalte her at ”I sin alminnelighet vil tilståelser i saker som dette innebære at fornærmede spares for den tilleggsbelastning som ligger i frykten for ikke å bli trodd¹⁷”. Tilståelsen ble altså vektlagt som formildende begrunnet i hensynet til å spare fornærmede.

I Rt. 2000 s. 31 vedrørende straffutmåling i forbindelse med grove bank- og postran der tiltalte hadde tilstått, ble tiltaltes anke ikke tatt til følge, men førstvoterende uttaler at ”Jeg er enig med lagmannsretten i at domfeltes tilståelser i dette tilfellet ikke bør tillegges ubetydelig vekt ved straffutmålingen. Tilståelsene har her et ekstraordinært omfang, og domfelte har i sine forklaringer også uoppfordret trukket frem skjerpene omstendigheter ved ranene¹⁸”. Også hensynet til ofrene ble trukket frem¹⁹.

I Rt. 1984 s. 221 som gjaldt straffutmåling ved narkotikaforbrytelse hadde domfelte på et tidlig tidspunkt avgitt tilståelse om de straffbare forhold, grunnlaget for tiltalebeslutningen var i sin helhet tiltaltes egen forklaring, og domfelte hadde under etterforskningen ”ønsket å fortelle sannheten²⁰”. Høyesterett uttaler at ”Etter min mening må det være berettiget å legge atskillig vekt på de opplysninger som er gitt om domfeltes helt spesielle og positive holdning til oppklaring av meget alvorlige narkotikaforbrytelser²¹”.

Samarbeid med politiet utover egen tilståelse ble også vektlagt, jf. her Rt. 1995 s. 242. Saken gjaldt straffutmåling i forbindelse med narkotikavirksomhet der domfelte hadde gitt

---

¹⁶ Høyesterett foretok en viss straffskjerpelse.

¹⁷ Rt. 1999 s. 1012 (s. 1013).

¹⁸ Rt. 2000 s. 31 (s. 33).

¹⁹ Rt. 2000 s. 31 (s. 33).

²⁰ Rt. 1984 s. 221 (s. 222) (siterte uttalelser fra polititjenestemenn i dommen).

²¹ Rt. 1984 s. 221 (s. 222).

meget omfattende hjelp til politiet under etterforskningen. Høyesterett uttaler at ”Det har ved straffutmålingen vært vanlig å ta hensyn til om domfelte har samarbeidet med politiet. Særlig i store narkotikasaker, der en rekke personer er innblandet, er dette ofte helt sentralt for oppklaringen av saken. Det er for politiet viktig at de siktede motiveres for et samarbeid, samtidig som en reduksjon av straffen overfor den siktede kan være en rimelig kompensasjon for den fare han pådrar seg for hevnaksjoner.”²². Både viktigheten av samarbeidet for politiets egen del og den mulighet for hevnaksjoner fra andre kriminelle domfelte utsatte seg selv for ved sin omfattende bistand til politiet, talte for en strafferabatt. Hevnaksjoner vil jo være et fremtredende faremoment for siktede spesielt i grove narkotikaforbrytelser, der de kriminelle miljøene ofte preges av hard selvjustis innad.

Tilståelser som ble avgitt etter at fellende beviser forelå ble derimot ikke tillagt nevneverdig vekt²³. Her kan nevnes Rt. 1983 s. 1127 om straffutmåling i forbindelse med narkotikaforbrytelse. Høyesterett var her ikke enig med lagmannsretten i at det kunne legges særlig vekt på at domfelte hadde lagt kortene på bordet. De uttaler at ”På det tidspunkt da han (tiltalte, min tilføyelse) tilstod sitt eget forhold og da han senere forklarte seg om sine medhjelpere, satt politiet allerede inne med bevis for en vesentlig del av virksomheten.”²⁴.

Justisdepartementet uttaler i forarbeidene til strl. § 59 (2) at ”Ser man på Høyesteretts avgjørelser fra 1990 og frem til i dag (2000, min tilføyelse), vil man bare sjelden finne eksempler på at en tilståelse uttrykkelig er tillagt vekt ved straffutmålingen²⁵”.

---

²² Rt. 1995 s. 242 (s. 243).

²³ Mæland, Henry John. Innføring i alminnelig strafferett. Oslo, 2004, s. 535.

²⁴ Rt. 1983 s. 1127 (s. 1130).

²⁵ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.3.

2.1.3 Generelle hensyn for og imot en større vektlegging av tilståelser ved straffutmålingen

I forarbeidene til strl. § 59 (2) tas det opp en del generelle hensyn som taler for og imot en større vektlegging av tilståelser²⁶. Dette er i hovedsak uttalelser fra en av arbeidsgruppene for hurtigere straffesaksavvikling som justisdepartementet nedsatte sommeren 1999, og departementet slutter seg til disse uttalelsene i odelstingsproposisjonen. Det presiseres at de forholder seg til de uforbeholdne tilståelser når de argumenterer.

Prosessøkonomiske hensyn står sentralt²⁷, og det vises i proposisjonens pkt. 6.2.1.1 til at ”Prosessøkonomiske hensyn taler med tyngde for å gi en vesentlig «rabatt» ved straffutmålingen for siktede som tilstår.”. Kommer tilståelsen tidlig nok vil både politiets og påtalemyndighetens arbeid lettes betydelig i forbindelse med etterforskning og påtale. Rettergangen kan ofte føres som en tilståelsessak etter strpl. § 248 som medfører en forenklet rettergang, og strpl. § 292 (1) gir mulighet for en forenklet bevisføring om skyldspørsmålet der tiltalte har gitt en ”fullstendig tilståelse”²⁸. En prosessøkonomisk gevinst vil medføre sparte ressurser. De sparte ressursene vil kunne medføre at flere saker kan etterforskes og pådømmes og således en mer effektiv kriminalitetsbekjempelse, eller de kan allokere til andre samfunnsområder. En mer effektiv kriminalitetsbekjempelse vil dog kunne kreve en styrking av kriminalomsorgen, men utfallet av dette er usikkert fordi høyere tilståelsesrabatt jo fører til at den enkelte domfelte tilbringer kortere tid i kriminalomsorgens varetekt.

Det vises videre til at det kriminalpolitisk har en verdi at den som har begått en straffbar handling får en oppfordring til å selv ta ansvar for handlingen. Han vil dermed ha lettere for å legge det hele bak seg og komme seg videre i livet. Ikke bare på grunn av at han får en redusert straff, men at det i seg selv også er positivt at gjerningspersonen på en slik måte får mulighet til å påvirke prosessen. Det uttales at ”En slik oppfordring gis best i form av

---

²⁶ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt. 6.2.

²⁷ Jf. for så vidt også mandatet til arbeidsgruppen.

²⁸ Jeg kommer inn på dette senere i fremstillingen, jf. oppgavens 2.1.5.1.1.

reduisert straff; det er ikke akseptabelt å skjerpe straffen for mistenkte som benytter sin rett til ikke å forklare seg eller som velger å forklare seg uriktig eller ufullstendig.”²⁹.

En hurtigere straffesaksavvikling vil medføre en styrking av visse rettssikkerhetsgarantier for siktede i og med at tiden i varetektsfengsel generelt vil bli kortere, jf. EMK art. 6 nr. 1. Her må det dog presiseres at flertallet av siktede aldri sitter i varetekt, og argumentet gjelder således bare for det mindretall av siktede som faktisk blir varetektsfengslet. En hurtigere prosess vil medføre at gjerningspersonen fortare kan legge det hele bak seg og se fremover. Spesielt i sedelighetssaker vil siktede ved å tilstå slippe opprivende vitnemål om tidligere seksuell adferd og etterforskningsfasen vil også bli mindre belastende.

Hensynet til fornærmede taler for økt bruk av tilståelsesrabatt. Spesielt i sedelighetsforbrytelser, men også i rene legemskrenkelsessaker står hensynet til fornærmede spesielt sterkt. Belastningen for fornærmede under etterforskningen og rettergangen blir vesentlig mindre når gjerningspersonen har tilstått. Fornærmede risikerer ikke at dennes forklaring trekkes i tvil, og jeg viser her til ovenfor nevnte Rt. 1999 s. 1012³⁰ der Høyesterett eksplisitt vektla dette moment ved straffutmålingen. En tilståelse vil også ofte føre til at gjerningspersonen innser hva han har gjort og angreir. Dette vil igjen kunne gi fornærmede en viss mental oppreisning og også muligens et inntrykk av en tryggere hverdag, siden frykten for at gjerningspersonen igjen en gang vil forgripe seg blir mindre. Man bør også i vesentlig grad vektlegge fornærmedes mulighet til raskere å legge det hele bak seg når prosessen kan avvikles hurtigere. Det bemerkes vedrørende hensynet til fornærmede allikevel at en tilståelsesdom etter strpl. § 248 kan ha uheldige følger for fornærmedes adgang til å få sine borgerlige rettskrav pådømt, jf. strpl. § 432 (2). Disse sistnevnte sakene føres dog da som regel etter de alminnelige regler.

---

²⁹ I justiskomiteens merknader i Innst.O. nr. 45 (2000-2001) pkt. 6 er komiteens mindretall fra Fremskrittspartiet uenig i dette. De uttaler at ”Konsekvensene av å motarbeide etterforskningen bør derfor bli en høyere straffutmåling, og den mistenkte bør motiveres til å fortelle sannheten gjennom å vite om konsekvensene dersom han ikke tilstår, men likevel blir dømt, blir negativ i form av lengre soningsperiode.”

³⁰ Oppgavens pkt. 2.1.2.

Det mest iøynefallende argument mot å vektlegge tilståelser i for stor grad ved straffutmålingen vil selvfølgelig være muligheten for at uskyldige personer tilstår fordi de ser at konsekvensene ved å ikke bli trodd i sin uskyld vil bli mye større. Dette moment tiltar ettersom hvor omfattende bevismateriale som foreligger mot siktede. Arbeidsgruppen vurderer ikke dette som ” Noen stor fare³¹”. Dette på bakgrunn av at uskyldige personer sjelden tilstår straffbare handlinger de ikke har begått, og at slike tilfeller neppe forekommer oftere selv om man endrer straffutmålingsreglene³². Uskyldige som tilstår vil fortrinnsvis være personer med et nær sykkelig behov for oppmerksomhet eller personer som tar på seg andres skyld, men i saker av grovere karakter vil man nok oftest stå på sin uskyld. Dog kan man tenke seg at dersom strafferabatten ved de mindre alvorlige sakene, spesielt der de moralske aversjonene i samfunnet mot den aktuelle handling er lav, blir for høy vil terskelen for å tilstå bli lavere. Det bør også nevnes at straffemetoden her spiller inn. I USA vil nok en plea bargain avtale med påtalemyndighetene for å unnsnippe dødsstraff der det foreligger en potensiell mulighet for å bli dømt, virke til en viss grad forlokkende for den reelt uskyldige. Jeg er dog enig i arbeidsgruppens resonnement, men man bør være oppmerksom på utviklingen, og at der konsekvensene for en reelt uskyldig ved en uriktig dom blir uforholdsmessig store vil uriktige tilståelser kunne skje, spesielt der risikoen for en uriktig dom er stor. Paradokset må være at konsekvensene ved en uriktig tilståelse vil bli lavere desto høyere tilståelsesrabatten er.

Et annet motargument er at straffenivået generelt vil bli lavere dersom man øker bruken av tilståelsesrabatten. Arbeidsgruppen viser til at ”For de vinningskriminelle gjengangere motvirkes for øvrig denne effekten av at straffenivået her generelt er på vei opp samtidig som mulighetene for prøveløslatelse begrenses.³³”. En samlet justiskomite tar også opp dette i innstillingen til odelstinget og uttaler at ”Komiteen mener at størrelsen på en eventuell rabatt i straffutmålingen som følge av tilståelse må ta utgangspunkt i at

---

³¹ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.1.

³² Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.1.

³³ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.1.

straffenivået generelt må heves, og at lovendringen ikke skal forstås som en reduksjon av dagens straffenivå³⁴. Dette taler også hensynene til individual- og allmennprevensjon for. Dog uttaler departementet i proposisjonen at ”Hvis forslaget bidrar til en raskere straffesaksbehandling, slik at tidsrommet mellom forbrytelsen og samfunnets reaksjon reduseres, vil dette i en viss utstrekning kunne veie opp for den svekkelse av straffens preventive virkning som lavere straffer kan lede til³⁵”. Når tiden mellom den straffbare handling og samfunnets reaksjon kortes ned vil potensielle lovbreakere lettere oppfatte hvilke konsekvenser en slik handling kan medføre, og den aktuelle lovbreaker vil i tillegg ha lettere for å legge det hele bak seg å bli en lovlydig borger. Dette styrker straffens allmenn- og individualpreventive virkning.

Det nevnes til slutt at når det gjelder selve lovfestingen av reglene om tilståelsesrabatt i strl. § 59 (2) uttalte blant annet Høyesterett under høringen at ”Prinsippene for straffutmålingen er i all hovedsak ikke lovfestet i Norge(...)Spørsmålet bør i tilfelle forelegges for Straffelovkommisjonen(Straffeloven 2005, min tilføyelse) på ny sammen med forslaget om endring av straffeloven § 59.³⁶”. Jeg presiserer at dette siste var et argument mot en lovfesting av tilståelse som straffutmålingsmoment og ikke et uttrykk for Høyesteretts syn på vektlegging av tilståelser ved straffutmålingen i praksis.

2.1.4 Bakgrunn og formål med lovendringen

Bakgrunnen for lovendringen var altså ønsket om en hurtigere straffesaksavvikling og med dette nedsettelse av arbeidsgruppene for hurtigere straffesaksbehandling. Formålet med lovendringen var at man ved innføringen av strl. § 59 (2) skulle øke domstolenes vektlegging av tilståelsen som formildende moment ved straffutmålingen spesielt i de

---

³⁴ Jf. Innst.O. nr. 45 (2000-2001).

³⁵ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.3.

³⁶ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.2.

alminnelige straffesaker med de positive følger for spesielt prosessøkonomi, oppklaringsprosent og fornærmede dette ville medføre³⁷.

Det uttales i proposisjonen at ”Politiet og påtalemyndigheten har et bestemt inntrykk av at mistenkte tilstår sjeldnere nå enn før.”³⁸. Forskjellen i straffutmåling i en tilståelsessak i tingretten etter strpl. § 248 med en fagdommer, jf. dstl. § 21 (2), og i en sak med meddommere, jf. strpl. § 276, var etter arbeidsgruppens inntrykk ikke ”særlig stor”³⁹. Dette gjør at tiltalte i større grad vil spekulere i en frifinnelsesdom når konsekvensene ved å bli dømt ikke vil bli særlig større uten en tilståelse enn med.

Departementet avviste ikke at Høyesterett nok i fremtiden på eget initiativ ville øke vektleggingen av tilståelser ved straffutmålingen, men dette mente de at ville skje gradvis, og de uttaler at ”Departementet er enig i at det er behov for å loveste (lovfeste, min tilføyelse) en regel om betydningen av tilståelser for å sikre en raskere endring i straffutmålingen i tilståelsessaker enn det er grunn til å vente ville kunne skje gjennom omlegging av praksis alene⁴⁰”.

2.1.5 Rettstilstanden etter lovendringen

2.1.5.1 En innføring i og tolking av strl. § 59 (2)

Ved tolkingen av bestemmelsen vil ordlyden være det selvfølgelige utgangspunkt sammenholdt med spesielt forarbeidene og eventuell rettspraksis etter at bestemmelsen var trådt i kraft. Bestemmelsen gjelder uavhengig av handlingens grovhet eller hvilket straffebud som er overtrådt. Dens første punktum omhandler domstolenes plikt til å ta tilståelsen i betraktning ved straffutmåling. Annet punktum gir domstolene en fakultativ hjemmel for straffnedsettelse under den ordinære strafferamme, herunder en mildere

---

³⁷ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.3.

³⁸ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.1.

³⁹ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.1.

⁴⁰ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.2.1.3.

straffart og under det bestemte lavmål for handlingen. Bestemmelsen gjelder også ved illeggelse av foretaksstraff etter strl. § 48 a⁴¹.

2.1.5.1.1 "Har siktede avgitt en uforbeholden tilståelse"

Siktede må ha avgitt en uforbeholden tilståelse for at domstolene etter strl. § 59 (2) skal ha plikt til å ta den i betraktning ved straffutmålingen. Plikten gjelder uavhengig av når i prosessen den uforbeholdne tilståelse kommer⁴², men vekten av den vil selvfølgelig, som jeg skal komme til, avhenge av tilståelsens betydning. Domstolenes plikt til å ta tilståelsen i betraktning er en endring i forhold til den tidligere strl. § 59, og det stilles nå heller ikke krav til at gjerningspersonen har avlagt tilståelsen før han visste at han var mistenkt i saken.

I norsk lovkommentar uttales det i forbindelse med strl. § 59 (2) at "Adgangen til å anvende en lavere straff enn det lavmålet som er fastsatt for handlingen må forutsette at tilståelsen opprettholdes. Dette kan likevel ikke innebære at en tilbakekalt tilståelse alltid er uten betydning ved straffutmålingen"⁴³. Det vises til en høyesterettsavgjørelse i Rt. 2002 s. 4 om straffutmåling i forbindelse med menneskesmugling. Antall innsmuglede, domfeltes samarbeid med en medskyldig og det antall ganger som var omfattet av tiltalebeslutningen bygget i det vesentlige på domfeltes egen forklaring. Han hadde også navngitt to kontaktpersoner, men disse var allerede kjent. Det dreide seg altså her om både egen tilståelse og forklaringer utover dette. Domfelte hadde gått "noe tilbake på sin forklaring med hensyn til antall personer og antall ganger"⁴⁴, og tilfellet ble ikke omfattet av strl. § 59 (2). Allikevel legger Høyesterett "atskillig vekt på dette forhold"⁴⁵ i sin avgjørelse om ikke

---

⁴¹ Arbeidsgruppen hadde ikke tatt stilling til dette spørsmålet, men ØKOKRIM gav under høringen uttrykk for at strl. § 59 (2) burde gis en slik rekkevidde. Departementet sluttet seg til dette, spesielt på bakgrunn av prosessøkonomiske hensyn, jf. Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.3.1.

⁴² Etterforskningsstadiet, hovedforhandling, etc.

⁴³ Matningsdal, Magnus. Norsk lovkommentar. Studentutgave, 2004 (CD), note 533 til strl. § 59 (2).

⁴⁴ Rt. 2002 s. 4 (s. 7).

⁴⁵ Rt. 2002 s. 4 (s. 8).

å sette straffen høyere enn lagmannsrettens⁴⁶. Man kan legge til grunn at den tilbakekalte tilståelse allikevel hadde gitt et bidrag for å oppklare saken, men var altså utenom anvendelsesområdet for strl. § 59 (2).

Kravet i strl. § 59 (2) om uforbeholden tilståelse skal forstås på samme måte som en uforbeholden tilståelse etter strpl. § 248 (1) litra a⁴⁷. Teorien strides om uttrykket ”fullstendig tilståelse” i strpl. § 292 (1) stiller samme strenge krav til at tilståelsen må være uforbeholden som i strpl. § 248 (1) litra a. En tilsvarende regel i den gamle strpl. § 373 brukte visstnok uttrykket ”uforbeholden tilståelse”⁴⁸, og Hov skriver at dette betyr det samme som en fullstendig tilståelse⁴⁹. En rekke andre forfattere mener at visse mindre reservasjoner/forbehold fra siktedes side ikke, som kravet om uforbeholden tilståelse etter strpl. § 248 (1) litra a, bør medføre at man ikke anser siktedes tilståelse som en fullstendig tilståelse etter strpl. § 292^{50 51 52}. Bjerke og Keiserud i sin kommentarutgave til straffeprosessloven skriver at ”At siktede tar visse mindre reservasjoner, som ville medføre at tilståelsen ikke er uforbeholden etter f. eks. § 248, bør ikke være avgjørende her⁵³”. Man må i hvert fall kunne slå fast at en uforbeholden tilståelse etter strpl. § 248 tilfredsstiller kravene til en fullstendig tilståelse etter strpl. § 292 (1), men at innholdet i en fullstendig tilståelse etter strpl. § 292 (1) ikke bør være avgjørende for innholdet av en uforbeholden tilståelse etter strl. § 59 (2), slik at jeg utelukkende tar utgangspunkt i teori og rettspraksis om strpl. § 248.

---

⁴⁶ Det var for så vidt domfelte som hadde anket.

⁴⁷ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 9 (Til § 59).

⁴⁸ Hov, Jov. Rettergang II Straffeprosess. Bergen, 1999, s. 277.

⁴⁹ Hov, Jov. Rettergang II Straffeprosess. Bergen, 1999, s. 277.

⁵⁰ Holme, Jørn og Sletsjøe, Ida. Norsk lovkommentar. Studentutgave, 2004 (CD), note 1814 til strpl. § 292.

⁵¹ Haugen, Finn. Strafferett – håndbok. 3. utgave. Oslo, 2004, s. 512.

⁵² Bjerke, Hans Kristian og Keiserud, Erik. Straffeprosessloven Kommentarutgave Bind II. 3. utgave. Oslo, 2001, s. 1017.

⁵³ Bjerke, Hans Kristian og Keiserud, Erik. Straffeprosessloven Kommentarutgave Bind II. 3. utgave. Oslo, 2001, s. 1017.

Bakgrunnen for kravet om uforbeholden tilståelse etter strpl. § 248 ligger i dagen. En tilståelsessak ført etter strpl. § 248 innebærer at pådømmelse kan skje uten tiltalebeslutning og hovedforhandling. Saken går uten meddommere og da bare altså en fagdommer i tingretten, jf. dstl. § 21 (2). De regler om bevisumiddelbarhet og muntlighet som en hovedforhandling etter strpl. kapittel 22 medfører kommer altså heller ikke siktede til gode. Det bør selvfølgelig nevnes at et av de ytterligere krav utover en uforbeholden tilståelse som stilles i strpl. § 248 er at siktede har samtykket til at saken føres som en tilståelsessak etter den nevnte paragraf, men kravet til en uforbeholden tilståelse må altså ses på bakgrunn av den summariske rettergang strpl. § 248 legger opp til.

Kravet om uforbeholden tilståelse innebærer ”at siktede gir en (rettslig) forklaring som reservasjonsløst dekker den faktiske side av hva som skal til for straffbarhet, dvs. de subjektive og objektive vilkår for straff.⁵⁴”. Dommeren må ut fra tilståelsen kunne fastslå om siktede har begått en handling som rammes av et straffebud, om den subjektive skyld i tilstrekkelig grad var tilstede, om det foreligger straffrihetsgrunner, som eksempelvis nødverge eller nødrett og det må ikke være mistanke om utilregnelighet.

Tilstår siktede, men han mener det foreligger nødverge eller nødrett, da foreligger det ikke en uforbeholden tilståelse, jf. Rt. 1984 s. 284 (promillekjøring). Det samme gjelder om han tar forbehold i forbindelse med egen tilregnelighet⁵⁵, jf. Rt. 1988 s. 733.

Tilståelsen må dekke gjerningsinnholdet i den straffebestemmelse siktelsen gjelder⁵⁶. Er man siktet for tyveri må tilståelsen omfatte både det å bortta gjenstanden samt at borttagelsen ble foretatt i vinnings hensikt. Tilstår man bare selve borttagelsen men nekter for vinning, da har man ikke å gjøre med en uforbeholden tilståelse i relasjon til strl. §

---

⁵⁴ Bjerke, Hans Kristian og Keiserud, Erik. Straffeprosessloven Kommentartutgave Bind II. 3. utgave. Oslo, 2001, s. 898.

⁵⁵ Skaflem, Ingolf. Norsk lovkommentar. Studentutgave, 2004 (CD), note 1545 til strpl. § 248.

⁵⁶ Hov, Jov. Rettergang II Straffeprosess. Bergen, 1999, s. 317.

257⁵⁷. Dersom straffebestemmelsen bruker skjønnsmessige begreper, er det tilstrekkelig at retten ut fra tilståelsen kan avgjøre om siktede for eksempel har handlet uaktsomt. Det kan vises til Rt. 1995 s. 926 at ”Det er ikke nødvendig for forhørsrettspåkømmelse at den siktede uttrykkelig erkjenner å ha handlet uaktsomt. Det er tilstrekkelig at hans forklaring om de faktiske forhold gir retten grunnlag for å karakterisere hans forhold på denne måten.”⁵⁸. Det er altså ikke nødvendig at tiltalte erklærer seg skyldig, så lenge han har tilstått de faktiske forhold. Tilståelsen regnes derimot ikke som uforbeholden der siktede uttrykkelig hevder at hans handling ikke er uaktsom⁵⁹.

”At tiltalte sier at han ikke husker noe av det som skjedde fordi han var full, men legger til at han regner med at påtalemyndighetens fremstilling er riktig, og derfor erklærer seg skyldig, vil som hovedregel ikke være nok til at saken kan pådømmes”⁶⁰. Det kan vises til Rt. 1990 s. 801 hvor det refereres fra domfeltes forklaring i en sak om føring av fartøy i beruset tilstand at ””Han (domfelte, min tilføyelse) forklarer at han vet at en ikke skal føre båt i beruset tilstand og at dette er forbundet med et straffeansvar. Han erkjenner straffeskyld for begge forhold og samtykker i dom i forhørsretten.””⁶¹. Høyesterett anser ikke denne tilståelsen for å oppfylle kravene til en uforbeholden tilståelse, og de uttaler at ”Domfeltes forklaring er på dette punkt begrenset til en skylderkjennelse, og han har ikke uttalt seg nærmere om slike forhold som er nødvendige for å bedømme om han var beruset i lovens forstand.”⁶².

Dersom siktede i tilståelsen tar forbehold om at det foreligger retorsjon eller provokasjon, jf. strl. § 228 (3) vil tilståelsen ikke være uforbeholden, forutsatt da selvfølgelig at denne provokasjon eller retorsjon ikke fremgår av siktelsen. Hov åpner for å gjøre unntak der det

---

⁵⁷ Dette er besittelseskrenkelse etter strl. § 392.

⁵⁸ Rt. 1995 s. 926 (s. 926).

⁵⁹ Hov, Jov. Rettergang II Straffeprosess. Bergen, 1999, s. 317.

⁶⁰ Hov, Jov. Rettergang II Straffeprosess. Bergen, 1999, s. 316.

⁶¹ Rt. 1990 s. 801 (s. 801).

⁶² Rt. 1990 s. 801 (s. 801).

er åpenbart at provokasjonen eller retorsjonen ikke vil ha noen betydning for eksempel ”hvis en relativt uskyldig ærekrenkelse er gjengjeldt med en kraftig omgang juling.”⁶³.

Strl. § 57 gjør en ellers straffbar handling foretatt i unnskyldelig rettsvillfarelse straffri. Det er bare den unnskyldelige rettsvillfarelse som har betydning, og den fører da alltid til straffrihet. Den subjektive skyld må altså ikke omfatte kjennskap til straffebudet. Kravet til uforbeholden tilståelse krever ikke at siktede var klar over innholdet av lovens begrep, og altså ”Det er tilstrekkelig at tilståelsen er dekkende for de faktiske opplysninger som er nødvendige for at lovens vilkår for straffbarhet foreligger”⁶⁴. Dog hvis siktede uttrykkelig hevder at handlingen ikke var straffbar bør man ikke anse hans tilståelse som uforbeholden⁶⁵, og dette uavhengig av om man finner påstanden fra siktede plausibel eller ikke. Ved rettsvillfarelse bygger praksis på at siktede selv må ha erkjent at rettsvillfarelsen ikke var unnskyldelig, men dersom han ”positivt hevder at han ikke kan straffes på grunn av rettsvillfarelsen” skal man ikke anse tilståelsen som uforbeholden”⁶⁶.

Når det gjelder tilståelsens forhold til selve straffespørsmålet skriver Hov at ”tilståelsen ikke er uforbeholden hvis siktedes forklaring setter spørsmålet om straffeskyld i et vesentlig mer unnskyldelig lys”⁶⁸, for eksempel dersom uoverensstemmelsen mellom siktelsen og tilståelsen har betydning for om det anvendes fengsels- eller bøtestraff. Er forskjellene mellom tiltaltes forklaring og siktelsen derimot av mindre karakter bør man kunne anse tilståelsen som uforbeholden⁶⁹.

---

⁶³ Hov, Jov. Rettergang II Straffeprosess. Bergen, 1999, s. 318.

⁶⁴ Rt. 1982 s. 808 (s. 809).

⁶⁵ Andenæs, Johs. Norsk straffeprosess. 3 utgave. Oslo, 2000, s. 412.

⁶⁶ Andenæs, Johs. Norsk straffeprosess. 3 utgave. Oslo, 2000, s. 413.

⁶⁷ I Rt. 1992 s. 136 uttales det at ”Straffeprosesslovens § 248 gir ikke forhørsretten kompetanse til å frifinne siktede”⁶⁷, og dette medfører at dersom dommeren kommer til at det foreligger unnskyldelig rettsvillfarelse kan ikke saken føres etter reglene i strpl. § 248 (1) litra a.

⁶⁸ Hov, Jov. Rettergang II Straffeprosess. Bergen, 1999, s. 320.

⁶⁹ Andenæs, Johs. Norsk straffeprosess. 3 utgave. Oslo, 2000, s. 414.

2.1.5.1.2 ”skal retten ta dette i betraktning ved straffutmålingen”

Retten har, dersom siktede har avlagt en uforbeholden tilståelse plikt til å ta denne i betraktning ved straffutmålingen, men strl. § 59 (2) sier ikke noe om hvilken vekt domstolen skal tillegge tilståelsen. Om tilståelsen skal føre til reduksjon i straffutmålingen og eventuelt hvor stor denne reduksjonen skal være er det opp til domstolene å avgjøre. Dog var hovedformålet med lovendringen at tilståelser i alminnelige saker skulle vektlegges i større grad ved straffutmålingen enn tidligere. Det skal etter forarbeidene foretas en konkret vurdering der viktige momenter ved vurderingen vil være ”hvilken betydning tilståelsen har hatt for fornærmedes situasjon, og hvor stor prosessøkonomisk gevinst den har medført.”⁷⁰. Det skal ”særlig legges vekt på om tilståelsen har hatt betydning for offeret”⁷¹. Det vil være av viktighet på hvilket tidspunkt tilståelsen kommer, og en tilståelse avgitt mot slutten av hovedforhandlingen vil måtte vektlegges mindre enn en tilståelse avgitt i etterforskningsfasen. Tilståelsens betydning for sakens oppklaring vil også være et viktig moment ved vurderingen, men også tilståelsesrabattens innvirkning på effektiviteten av et straffebed bør tas i betraktning⁷². De retningslinjer for vurderingen av tilståelsers betydning Høyesterett har trukket opp i praksis før strl. § 59 (2) ble vedtatt skal etter forarbeidene fortsatt gjelde.

Arbeidsgruppen for hurtigere straffesaksavvikling foreslo at det i forarbeidene skulle settes et normalnivå på rabatten. De uttaler at rabatten bør være på 1/3 av den straff som ellers ville blitt ilagt og at man i særlige tilfeller må kunne gå ned mot halv straff som følge av tilståelsen⁷³. Departementet vil derimot ikke fikse et normalnivå i forarbeidene. Dette på grunn av at variasjonsbredden mellom saker generelt er for stor og at det innenfor de ulike sakstypene kan utvikle seg ulike normalnivåer på strafferabatten⁷⁴. Departementet stiller seg på samme sted også tvilende til om tilståelsesrabatten i unntakstilfelle bør kunne settes

---

⁷⁰ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 9 (Til § 59).

⁷¹ Innst.O. nr. 45 (2000-2001) pkt. 6.

⁷² Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 9 (Til § 59).

⁷³ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.3.3.

⁷⁴ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.3.3.

til halvparten av den straff som ellers ville blitt ilagt. Justiskomiteens flertall stiller seg ”høyst tvilende⁷⁵” til dette. Tilståelsesrabatten må ikke føre til et for lavt straffenivå generelt, og en for stor rabatt vil også kunne føre til flere uriktige tilståelser⁷⁶. Justiskomiteens flertall uttaler at størrelsen på tilståelsesrabatten ”må ta utgangspunkt i at straffenivået generelt må heves⁷⁷”.

Jeg vil senere i fremstillingen drøfte hvordan domstolene vektlegger og utmåler tilståelsesrabatten i praksis.

2.1.5.1.3 ”Retten kan nedsette straffen under det for handlingen bestemte lavmål og til en mildere straffart”

Det ble foreslått av Arbeidsgruppen for hurtigere straffesaksavvikling at man for å kunne nedsette straffen under den ordinære strafferamme inntok i strl. § 59 (2) 2. pkt. et krav om ”sterke grunner”⁷⁸. Dette ble ikke fulgt opp av departementet, og strl. § 59 (2) 2. pkt. ble dermed en ren videreføring av siste del av den tidligere strl. § 59. Det var ”ikke meningen å gjøre noen innholdsmessig endring i forhold til gjeldende rett på dette punktet⁷⁹”.

Rt. 2005 s. 1070 kan nevnes som et eksempel på bruk av strl. § 59 (2) 2. pkt. i praksis. Her ble det idømt 270 timer samfunnsstraff for grov narkotikaforbrytelse under henvisning til at det var en tilståelsessak, den hadde tatt lang tid, tiltaltes positive personlige utvikling og at han var en viktig omsorgsperson for en fire år gammel sønn. Grov narkotikaforbrytelse straffes med fengsel i inntil ti år, jf. strl. § 162 (2). Da forholdet ble pådømt var forutsetningen for samfunnsstraff etter den gamle strl. § 28 a blant annet⁸⁰ at den straffbare

---

⁷⁵ Innst.O. nr. 45 (2000-2001) pkt. 6.

⁷⁶ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 6.3.3.

⁷⁷ Innst.O. nr. 45 (2000-2001) pkt. 6.

⁷⁸ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 9 (Til § 59).

⁷⁹ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 9 (Til § 59).

⁸⁰ Bruk av samfunnsstraff var avhengig av at straffens formål ikke talte mot en bruk av denne type straff, jf. også dagens strl. § 28 a (1) litra b.

handling ikke kunne medføre fengsel i mer enn 6 år⁸¹. Det uttales i dommen at ”siden A har avgitt en uforbeholden tilståelse, er det likevel adgang til å idømme samfunnsstraff, jf. § 59 andre ledd og Rt. 2004 s. 492 (som på samme måte viser til strl. § 59 (2)⁸², min tilføyelse)⁸³”.

Som nevnt tidligere vil strl. § 59 (2) 2. pkt. i den nye straffelov av 2005 komme til uttrykk i dens § 80 (1) litra a nr. 2, mens plikten til generelt å ta den uforbeholdne tilståelse i betraktning er fastsatt i dens § 77.

2.1.5.2 Tilståelsesrabatt i rettspraksis etter innføringen av strl. § 59 (2).

Nedenfor vil det gis konkrete eksempler på domstolenes vektlegging av tilståelser som formildende moment ved straffutmålingen, og av dette prøve å trekke slutninger om momenter av betydning for og størrelsen av tilståelsesrabatten. Det vil være naturlig å ta utgangspunkt i Høyesteretts avgjørelser, og praksisen skriver seg fra tiden etter innføringen av strl. § 59 (2).

Det kan nevnes at strl. § 59 (2) naturlig vil være til gunst for siktede, og bestemmelsen får da også anvendelse ved avgjørelser i straffesaker der den straffbare handling er foretatt før strl. § 59 trådte i kraft⁸⁴ mens pådømmelsen foretas etter ikrafttreddelsen, jf. strl. § 3 (2). Er forholdet pådømt før ikrafttreddelsen kommer ikke strl. § 59 (2) til anvendelse ved eventuelle etterfølgende anker eller kjæremål, jf. strl. § 3 (2). I Rt. 2002 s. 473⁸⁵ trekkes det frem at strl. § 59 (2) samsvarer ”langt på vei”⁸⁶ med det som inntil da fulgte av rettspraksis og at strl. § 3 (2) 2. pkt. ikke er ”til hinder for at Høyesterett innenfor gjeldende

---

⁸¹ Nå er kravet blant annet at det ”ellers ikke ville ha blitt idømt strengere straff enn fengsel i 1 år”, jf. strl. § 28 a (1) litra a.

⁸² Rt. 2004 s. 492 (avsnitt 14).

⁸³ Rt. 2005 s. 1070 (avsnitt 9).

⁸⁴ 2. mars 2001 nr. 7.

⁸⁵ Dommen tas opp i sin helhet i oppgavens pkt. 2.2.

⁸⁶ Rt. 2002 s. 473 (s. 474 i.f.).

strafferamme tar hensyn til en lovendring om straffutmålingen”⁸⁷. Etter min vurdering vil da en straffutmåling under minstestrafen etter strl. § 59 (2) 2. pkt. ikke komme til anvendelse på forhold pådømt før ikrafttreddelsen, og slik forstår jeg også Høyesterett.

I Rt. 2002 s. 993⁸⁸ gir Høyesterett uttalelser om vektleggingen av en uforbeholden tilståelse i relasjon til strl. § 59 (2). Det uttales at ”Hvilken vekt en uforbeholden tilståelse skal tillegges, vil måtte bero på de konkrete omstendighetene i saken. Blant annet vil tidspunktet for tilståelsen og hvilke bevis som da foreligger og som domfelte er kjent med, ha betydning.”⁸⁹. Saken gjaldt straffutmåling i sak om drap og medvirkning til voldtekter av to jenter på henholdsvis 8 og 10 år. Den ankende person A var i lagmannsretten dømt til 19 års ubetinget fengsel, og anken førte ikke frem i Høyesterett. Person A hadde avgitt en uforbeholden tilståelse hva angikk de faktiske forhold i saken med unntak av hans seksuelle overgrep mot en av jentene. Det uttales at ”Det begrenser vesentlig den vekt As tilståelse av egne straffbare forhold kan tillegges, at tilståelsen først kom etter at det forelå bevis som med stor sikkerhet knyttet ham til åstedet”⁹⁰. Person As forklaring var dog avgjørende for at medtiltalte B ble dømt, og ”ut fra de hensyn som ligger bak straffeloven §59 annet ledd må det få betydning ved straffutmålingen at saken gjennom As tilståelse og forklaringer ble fullstendig oppklart”⁹¹. Her trekker altså Høyesterett også inn strl. § 59 (2) som en del av begrunnelsen for at person As forklaringer utover egen skyld bør tillegges vekt i formildende retning ved straffutmålingen⁹².

I forbindelse med tidspunktet for når tilståelsen blir fremsatt kan nevnes Rt. 2002 s. 1350 der en 25 år gammel mann hadde hatt frivillig samleie med sin kjæreste på 13 ½ år.

---

⁸⁷ Rt. 2002 s. 473 (s. 474 i.f.).

⁸⁸ Baneheia-saken. En enstemmig Høyesterett.

⁸⁹ Rt 2002 s. 993 (s. 995).

⁹⁰ Rt 2002 s. 993 (s. 995).

⁹¹ Blant annet kunne hans DNA-profil knyttes til åstedet.

⁹² Rt 2002 s. 993 (s. 995).

⁹³ Dette behandles nærmere i oppgavens pkt. 2.2.

Straffen er etter strl. § 195 (1) annet punktum minst 2 år. Mannen ble dømt en fengselsstraff av 2 år, hvor 1 år og 9 måneder ble gjort betinget. Høyesterett legger ”vekt på at domfelte straks tilstod forholdet, jf. straffeloven §59 annet ledd.”⁹⁴. Høyesterett viser, på bakgrunn av flere tidligere dommer, til at dette er ”et viktig, formildende moment”⁹⁵. Motsatt kan nevnes Rt. 2004 s. 1355 vedrørende straffutmåling i forbindelse med grov mishandling og legemsbeskadigelse hvor Høyesterett i forhold til strl. § 59 (2) fant ”det klart at denne bestemmelsen ikke er anvendelig”⁹⁶. Den ene av de domfelte hadde her dog under etterforskningen ikke tilstått noen deltagelse i forbrytelsen, og det var først under behandling i tingretten at han innrømmet å ha vært på åstedet⁹⁷.

I Rt. 2003 s. 118 vedrørende straffutmåling ved grov narkotikaforbrytelse var det ervervet og oppbevart ca. 88 gram heroin. Stoffet var dog ment til eget bruk over lengre tid. Selv om tilståelsen kom raskt kunne den i denne sak ikke ”tillegges særlig betydning”⁹⁸. Den ene domfelte var pågrepet med heroinen ”og i en slik situasjon er tilståelsen ikke mye verd”⁹⁹. Det kan også nevnes at de tiltalte heller ikke hadde samarbeidet med politiet for å oppklare hvem som hadde solgt dem stoffet¹⁰⁰. I Rt. 2003 s. 1804 om straffutmåling i forbindelse med drap, jf. strl. § 233 (1), ble tilståelsen av beskjedne betydning ved straffutmålingen siden det var på det rene at politiet i alle fall ville funnet frem til gjerningspersonene i løpet av kort tid¹⁰¹.

Imidlertid uttrykker Høyesterett i Rt. 2004 s. 1304 at den prosessøkonomiske gevinst ved en tilståelsesdom etter strpl. § 248 på bakgrunn av en uforbeholden tilståelse bør tillegges

---

⁹⁴ Rt. 2002 s. 1350 (s. 1352).

⁹⁵ Rt. 2002 s. 1350 (s. 1352).

⁹⁶ Rt. 2004 s. 1355 (avsnitt 25).

⁹⁷ Rt. 2004 s. 1355 (avsnitt 25).

⁹⁸ Rt. 2003 s. 118 (avsnitt 10).

⁹⁹ Rt. 2003 s. 118 (avsnitt 10).

¹⁰⁰ Medtiltalte hadde heller ikke tilstått ansvar for hele partiet med heroin.

¹⁰¹ Rt. 2003 s. 1804 (avsnitt 19).

vekt i formildende retning ved straffutmålingen selv om domfelte hadde blitt dømt uavhengig av tilståelsen¹⁰².

Og i Rt. 2005 s. 314 om innførsel av heroin og kokain, jf. strl. § 162 (1) og (3) hadde tollvesenet allerede avdekket narkotikaen, og tilståelsen var dermed ikke med på å skaffe nærmere opplysninger om kvantum og styrkegrad av stoffet. Høyesterett¹⁰³ uttaler at ”Dette er likevel ikkje svært spesielt. Narkotikasaker blir ofte oppklara ved at det blir funne narkotika, ofte i tilknytning til personar. Det avgjerande spørsmålet vil gjelde subjektiv skuld.”¹⁰⁴. Tilståelsen vil være viktig for bevisvurderingen av hva en person kjente til, som plasseringen av narkotikaen, mengde, kvalitet og slag. Videre vektlegger Høyesterett den prosessøkonomiske side, og ”Dersom ein sikta ikkje blir godskriven for tilståing, vil han ofte ikkje sjå noko grunn til å tilstå. I så fall vil han i staden kunne satse på sjølve ein liten eller til og med ein reint teoretisk sjanse for å bli frifunnen.”¹⁰⁵. Dette er, som vi tidligere har sett¹⁰⁶, helt i samsvar med hva lovkonsipistene uttrykte i forarbeidene. Førstvoterende fortsetter videre med å legge en viss vekt på verdien av at gjerningspersonen gjennom å tilstå vedstår seg det han har gjort, og med dette for egen del kan komme seg videre. I denne dommen synliggjøres tilståelsesrabatten i høy grad, og førstvoterende uttaler ”Eg meiner det her bør givast eit fradrag i straffa på eitt og eit halvt år”¹⁰⁷. Straffen for denne person A med fradrag på 425 dager allerede utholdt varetekt og en reduksjon i underkant av 9 måneder for samarbeid med politiet ble satt til 4 år og 9 måneders ubetinget fengsel, og den synliggjorte tilståelsesrabatt lå således på ca. 20 %.

Tilståelsen får altså betydning der den er viktig for vurderingen av domfeltes subjektive forhold, og det vises i Rt. 2005 s. 919 til Rt. 2005 s. 314. I Rt. 2005 s. 919 som gjaldt

---

¹⁰² Rt 2004 s. 1304 (avsnitt 21).

¹⁰³ Enstemmig.

¹⁰⁴ Rt. 2005 s. 314 (avsnitt 15).

¹⁰⁵ Rt. 2005 s. 314 (avsnitt 16).

¹⁰⁶ Oppgavens pkt. 2.1.3.

¹⁰⁷ Rt. 2005 s. 314 (avsnitt 18).

straffutmåling i forbindelse med besittelse og videreformidling av barnepornografi uttalte Høyesterett at ”Domfeltes uforbeholdne tilståelse etter at han var anmeldt og det pornografiske materiale overlevert politiet, kan det etter min mening ikke legges vesentlig vekt på”¹⁰⁸. Her var ikke tilståelsen viktig for vurderingen av gjerningspersonens subjektive skyld, og dermed ble betydningen av tilståelsen tonet ned i straffutmålingen.

Men selv om ikke tilståelsen har materiell betydning utover den forenklede prosessuelle fremgangsmåten som en tilståelsesdom representerer kan den tillegges vekt, jf. Rt. 2006 s. 582 om straffutmåling i forbindelse med ulovlig besittelse av ladd pistol, jf. våpenloven av 9. juni 1961 nr. 1 § 33 (1) 2. pkt¹⁰⁹. Dette er i tråd med forarbeidene, som det også vises til i kjennelsen¹¹⁰. Her kan også vises til Rt. 2004 s. 759¹¹¹ om straffutmåling for grov narkotikaforbrytelse og medvirkning til dette etter strl. § 162 (1) og (2), jf. (5). Her var det først og fremst domfelte sine tilståelser under etterforskningen som førte til redusert straff, men også som grunnlag for tilståelsesdom ”i narkotikasaker først og fremst av prosessøkonomiske grunner”¹¹². Det bemerkes at i sistnevnte dom ble tilståelsesrabatten satt til 6 måneder fradrag i den ubetingede fengselsstraff, og således en tilståelsesrabatt på 16,5 %.

Rt. 2004 s. 1379 dreier seg om straffutmåling i forbindelse med forsikringsbedrageri der gjerningspersonen angret seg og trakk tilbake erstatningskravet før hun kjente til at forsikringsselskapet hadde mistanke om forsikringsbedrageri. Det forelå en uforbeholden tilståelse, og saken ble ført som en tilståelsessak. Det uttales at ”Etter fast høyesterettspraksis skal det i utgangspunkt reageres med ubetinget fengsel ved

---

¹⁰⁸ Rt. 2005 s. 919 (avsnitt 19).

¹⁰⁹ Rt. 2006 s. 582 (avsnitt 33).

¹¹⁰ Rt. 2006 s. 582 (avsnitt 33).

¹¹¹ Dissens i dommen men ikke angående tilståelsesrabattens absolutte størrelse. Dommer Skoghøy ville dog ha en høyere straff slik at tilståelsesrabattens relative størrelse ville da blitt mindre.

¹¹² Rt. 2004 s. 759 (avsnitt 22).

forsikringsbedrageri”¹¹³. Dommen gikk allikevel ut på samfunnsstraff i 60 timer blant annet på bakgrunn av domfeltes uforbeholdne tilståelse og at saken ble ført som en tilståelsessak. Her kom tilståelsen svært tidlig, og dens materielle betydning var avgjørende for at det straffbare forhold ble avdekket ettersom forsikringsbedrageri generelt er vanskelig å avdekke. Her fikk dog altså også strl. § 59 (1) anvendelse, og det er dermed vanskelig å konkret anslå betydningen av strl. § 59 (2).

I Rt. 2004 s. 1066 om straffutmåling i forbindelse med legemsbeskadigelse, jf. strl. § 229 1. straffalternativ, foretatt i berettiget harme, jf. strl. § 56 litra b ble straffen samfunnsstraff på 45 timer og en ubetinget bot på 5000,- kroner. Det måtte få en viss betydning at domfelte umiddelbart hadde avgitt en uforbeholden tilståelse. Den prosessøkonomiske gevinst i form av en tilståelsesdom i tingretten var ikke til stede, men Høyesterett ser ikke ut til å trekke dette inn i negativ grad ved straffutmålingen siden det ikke berodde på tiltaltes eget forhold at saken ikke ble avgjort etter reglene om tilståelsesdom i tingretten, jf. strpl. § 248¹¹⁴.

Hensynet til fornærmede trekkes frem i Rt. 2002 s. 1383. Saken gjaldt sedelighetsforbrytelse overfor en gutt på 13 år og 8 måneder. Det uttales at det må ”tillegges vekt i formildende retning at domfelte har avgitt en tilståelse som langt på vei er i samsvar med fornærmedes forklaring”¹¹⁵. Domfelte hadde med dette lettet saken for fornærmede som slapp den tilleggsbelastning det måtte være å være redd for å ikke bli trodd. Straffen ble dog 120 dagers ubetinget fengsel i forhold til 6 måneders fengsel, hvorav 5 måneder betinget, i lagmannsretten. Her kan også nevnes Rt. 2006 s. 40 vedrørende straffutmåling i forbindelse med samleie med mindreårige der det uttales at ”Et sentralt moment ved straffutmålingen i seksualovertrедelser mot barn er om domfelte har erkjent forhold”¹¹⁶ med den følge at barnet slipper den ytterligere belastning det er å frykte å ikke

---

¹¹³ Rt. 2004 s. 1379 (avsnitt 9).

¹¹⁴ Rt. 2004 s. 1066 (avsnitt 12).

¹¹⁵ Rt. 2002 s. 1383 (s. 1385).

¹¹⁶ Rt. 2006 s. 40 (avsnitt 19).

skulle bli trodd¹¹⁷. I denne saken hadde domfelte erkjent de faktiske forhold. Hensynet til fornærmede trekkes også frem i Rt. 2005 s. 544¹¹⁸ og i Rt. 2004 s. 755¹¹⁹. I sistnevnte sak vedrørende samleie med en mindreårig jente på 13 år og 9 måneder talte den uforbeholdne tilståelse for å gjøre en del av minimumsstraffen betinget¹²⁰. Med henvisning til strl. § 59 (2) ble også tilståelsen vektlagt under straffutmålingen i Rt. 2003 s. 453 vedrørende gjentatte samleier med tre jenter i alderen 14 til 16 år. Det eksisterte her et trenerforhold og tilståelsen ble vektlagt selv om ”han (gjerningspersonen, min tilføyelse) hele tiden har nektet straffeskyld etter §193”¹²¹.

I Rt. 2005 s. 1235 om seksuelle overgrep mot to 10 år gamle barn ble straffereduksjonen som følge av tilståelsen i lagmannsretten satt til ca. 30 prosent av hva som ville blitt idømt uten tilståelsen. Høyesterett er enig i dette¹²² men gir en ytterligere reduksjon fordi ”saken går ut over rammen av en ren tilståelsessak”¹²³ slik at straffen blir 2 år og 3 måneders fengsel som i lagmannsretten, men 6 måneder ble gjort betinget. Høyesterett anser det at gjerningspersonen meldte fra om det straffbare forhold uten annen foranledning enn sin egen dårlige samvittighet, og vel vitende om hvilke konsekvenser dette ville medføre for ham for ”så ekstraordinær at det bør gis en ytterligere strafferabatt.”¹²⁴. De legger ”særlig vekt”¹²⁵ på at seksuelle overgrep mot barn er vanskelige å oppdage, og at overgrepene kan pågå over lang tid med store skadevirkninger. Høyesterett ser på det sistnevnte som formildende omstendigheter utover tilståelsesrabatt etter strl. § 59 (2) på bakgrunn av at domfeltes tilståelse ikke omfattet samleie¹²⁶, jf. strl § 195 (1) 2. pkt., og derfor ikke var

---

¹¹⁷ Det vises videre i dommen (avsnitt 19) til Rt. 2005 s. 559 og Rt. 2005. s. 564.

¹¹⁸ Rt. 2005 s. 544 (avsnitt 16).

¹¹⁹ Rt. 2004 s. 755 (avsnitt 14).

¹²⁰ Rt. 2004 s. 755 (avsnitt 14).

¹²¹ Rt. 2003 s. 453 (avsnitt 12).

¹²² Rt. 2005 s. 1235 (avsnitt 14).

¹²³ Rt. 2005 s. 1235 (avsnitt 14).

¹²⁴ Rt. 2005 s. 1235 (avsnitt 17).

¹²⁵ Rt. 2005 s. 1235 (avsnitt 17).

¹²⁶ Noe han også ble dømt for.

uforbeholden på dette punkt. Dommen er således også et uttrykk for at formildende omstendigheter i tillegg til den uforbeholdne tilståelse fremdeles har betydning selv om strl. § 59 (2) er innført. Høyesterett uttaler at ”Det at det nå er uttrykkelig lovfestet at en uforbeholden tilståelse skal tas i betraktning ved straffutmålingen, hindrer imidlertid ikke at det også tas hensyn til andre formildende momenter.”¹²⁷. Dette er også i tråd med forarbeidene¹²⁸.

I Rt. 2005 s. 544 om straffutmåling i forbindelse med seksuelle overgrep og besittelse av barnepornografi gav den uforbeholdne tilståelse ”grunnlag for en reduksjon i fengselstraffen med seks måneder”¹²⁹. I tillegg til hensynet til fornærmede vektlegges tilståelsen i forbindelse med besittelse av barnepornografi fordi dette ellers ikke fullt ut ville blitt avdekket¹³⁰. Straffen ble 1 år og 3 måneders ubetinget fengsel, og tilståelsesrabatten ble dermed i underkant av 30 %.

I en meget spesiell sak i Rt. 2003 s. 841 om straffutmåling der en 32 år gammel mann hadde hatt 3 samleier med en jente på 12 år, der et av samleiene var filmet, ble straffen satt til 2 års betinget fengsel og erstatning til fornærmede på 145 000,- under blant annet henvisning til at domfelte umiddelbart hadde erkjent forholdet og innrømmet straffeskyld da han ble avhørt av politiet¹³¹, og dette selv om Høyesterett uttalte at ”allmennpreventive hensyn i tilfeller av slike overgrep mot barn som hovedregel tilsier en lang ubetinget fengselsstraff.”¹³². Saken var dog, som nevnt, spesiell og det var meget spesielle forhold knyttet til domfelte som person. Hans ”svake kognitive og emosjonelle nivå”¹³³ ble særlig vektlagt.

---

¹²⁷ Rt. 2005 s. 1235 (avsnitt 16).

¹²⁸ Jf. her oppgavens pkt. 2.1.5.1.2.

¹²⁹ Rt. 2005 s. 544 (avsnitt 16).

¹³⁰ Rt. 2005 s. 544 (avsnitt 16).

¹³¹ Rt. 2003 s. 841 (avsnitt 15).

¹³² Rt. 2003 s. 841 (avsnitt 17).

¹³³ Rt. 2003 s. 841 (avsnitt 25).

Rt. 2002 s. 1591 gjaldt straffutmåling for grov narkotikaforbrytelse og medvirkning til dette etter strl. § 162 (1) og (2), jf. (5). Saken ble ført som en tilståelsessak for forhørsretten, og det forelå således en uforbeholden tilståelse. Domfeltes tilståelse måtte ”føre til at straffen settes vesentlig lavere enn den ellers ville blitt^{134,,135}. Politiet hadde dog uten domfeltes tilståelse kunne holdt ham ansvarlig for en ikke ubetydelig mengde narkotika de allerede hadde beslaglagt hos ham, og det uttales at ”En tilståelse som bare hadde omfattet det beslaget innebar, ville ikke fått noen særlig innvirkning på straffen. Det er først og fremst de forhold som politiet ikke kjente til som gjør utslag her.”¹³⁶. Politiet hadde beslaglagt 188 gram amfetaminliknende stoff, 92 tabletter med ecstasy og 37 000,- kroner. Domfelte tilstod å ha oppbevart og solgt 1 kg amfetamin og ca. 1000 tabletter ecstasy. Dette skjedde i første avhør, og Høyesterett vektlegger da også betydningen av at tilståelsen kom raskt og forenklet saksbehandlingen¹³⁷. Høyesterett anslo at straffen ville ligget nærmere 3 år og 6 måneder enn 3 års ubetinget fengsel dersom ingen formildende omstendigheter hadde vært tilstede, og ved denne vurderingen hadde ”lagmannsretten i alle fall ikke lagt seg på et for høyt nivå.”¹³⁸¹³⁹. Straffutmålingen på 2 år og 3 måneder ble opprettholdt i Høyesterett¹⁴⁰, men vi ser her at det tas inn en vurdering av hva straffen ville ha ligget på dersom det ikke hadde vært formildende omstendigheter til stede. De formildende omstendigheter var i hovedsak tilståelsen, men også at det tok lang tid før tilståelsessaken kom opp¹⁴¹. Bistanden til politiet ellers og domfeltes familiære forhold

---

¹³⁴ Rt. 2002 s. 1591 (s. 1593).

¹³⁵ Påtalemyndigheten var også enig i at tilståelsen måtte få vesentlig betydning ved straffutmålingen, jf. Rt. 2002 s. 1591 (s. 1592).

¹³⁶ Rt. 2002 s. 1591 (s. 1593).

¹³⁷ Rt. 2002 s. 1591 (s. 1593).

¹³⁸ Rt. 2002 s. 1591 (s. 1592).

¹³⁹ Lagmannsretten hadde altså lagt til grunn 3 år til 3 år og 6 måneder for forholdet uten formildende omstendigheter til stede.

¹⁴⁰ Det var dog dissens. Dommer Stabel ønsket 2 års fengsel. Han ville legge sterkere vekt på tilståelsen, jf. Rt. 2002 s. 1591 (s. 1595).

¹⁴¹ 1 år og 8 måneder etter tilståelsen forelå.

tones ned¹⁴². Her lå altså strafferabatten på grunnlag av de formildende omstendighetene på i overkant av 30 %.

I Rt. 2004 s. 1491 også om narkotikaforbrytelse, jf. strl. § 162 (1) og (2) hadde tiltaltes uforbeholdne tilståelse ført til besparelser under etterforskningen og videre til en prosessøkonomisk gevinst ved tilståelsesdom. Straffen ble satt til ubetinget fengsel i 3 år og 6 måneder, og Høyesterett viser til at straffen uten tilståelsen ville ført til fengsel nær 4 år og 6 måneder¹⁴³. Her lå altså tilståelsesrabatten på godt 20 % av ordinær straffutmåling. Derimot i Rt. 2005 s. 593, som også gjaldt straffutmåling i forbindelse med narkotikaforbrytelse, ble tilståelsen bare tillagt ”begrenset vekt”¹⁴⁴ ved straffutmålingen. Her var dog den prosessøkonomiske gevinst av tilståelsen og dens betydning for oppklaringen av saken forholdsvis liten¹⁴⁵¹⁴⁶.

I Rt. 2005 s. 1453¹⁴⁷ om straffutmåling i forbindelse med alvorlige narkotikaforbrytelser¹⁴⁸ ble det gitt betydelig tilståelsesrabatt for de forhold som ikke på forhånd var tilstrekkelig bevist. Det uttales at når tilståelsen fører til ”at det blir domfellelse for straffbare handlinger utover de som allerede på forhånd var tilstrekkelig bevist, vil strafferabatten måtte bli betydelig”¹⁴⁹. Høyesterett opprettholdt straffutmålingen fra lagmannsretten på 9 års ubetinget fengsel, og Høyesterett antyder en straffutmåling ca. 15 år ved denne type straffbare forhold dersom ingen tilståelse foreligger¹⁵⁰. Dette ville tilsi at tilståelsesrabatt i

---

¹⁴² Rt. 2002 s. 1591 (s. 1593).

¹⁴³ Rt. 2004 s. 1491 (avsnitt 8).

¹⁴⁴ Rt. 2005 s. 593 (avsnitt 13).

¹⁴⁵ Rt. 2005 s. 593 (avsnitt 13).

¹⁴⁶ Dommer Stabel tok dissens og ville vektlegge tilståelsen i noe større grad, blant annet med henvisning til Rt. 2005 s. 314.

¹⁴⁷ Jeg vil komme ytterligere inn på denne avgjørelsen i forbindelse med plea bargaining systemet, jf. oppgavens pkt. 2.3.2 og pkt. 2.3.4.

¹⁴⁸ Bl.a. 353 kg hasj, 30 000 rohypnoltabletter og 12,5 kg amfetamin.

¹⁴⁹ Rt. 2005 s. 1453 (avsnitt 31).

¹⁵⁰ Rt. 2005 s. 1453 (avsnitt 28).

denne saken var på over 40 %, men det er interessant at Høyesterett uttaler at ”rabatten må knyttes til den del av straffen som skjønnsmessig kan tilbakeføres til disse forholdene (altså de forhold som ikke var tilstrekkelig belyst før tilståelsen, min tilføyelse)”¹⁵¹. Høyesterett antyder at domfelte uavhengig av tilståelsen ville fått en straff på 4-5 års ubetinget fengsel¹⁵². Det prosentvise fradraget tilståelsesrabatten utgjør må dermed beregnes ut fra en kortere straff enn de 15 år ubetinget fengsel Høyesterett antydet¹⁵³.

I Rt. 2006 s. 964 om blant annet straffutmåling i forbindelse med oppbevaring og overdragelse av ca. 61 kg heroin hadde domfelte i realiteten avgitt en uforbeholden tilståelse, men Høyesterett kunne vanskelig se at denne hadde hatt noen betydning for sakens oppklaring¹⁵⁴. Dog tar de hensyn til at domfeltes forklaring har bidratt til at to av de andre tiltalte ikke ble dømt på uriktig grunnlag¹⁵⁵, men her altså på ulovfestet grunnlag og ikke med hjemmel i strl. § 59 (2)¹⁵⁶.

Rt. 2004 s. 1974 gjaldt også blant annet straffutmåling ved narkotikaforbrytelse etter strl. § 162 (1) og (3) med en minstestraft på 3 år. Person C hadde avgitt en uforbeholden tilståelse, og på bakgrunn av denne og hans begrensede rolle ved oppbevaring av det narkotiske stoffet ble straffen satt til ubetinget fengsel i 2 år og 6 måneder, altså under minstestrafteffen, jf. strl § 59 (2) 2 pkt¹⁵⁷.

Under oppgavens pkt. 2.1.5.1.3. tas også Rt. 2004 s. 492 opp som eksempel på at strl. § 59 (2) 2. pkt. hjemler nedsettelse av straffen under den ordinære strafferammen. I Rt. 2005 s. 492, der det var avgitt en uforbeholden tilståelse, vises det til avgjørelsen i Rt. 2004 s.

---

¹⁵¹ Rt. 2005 s. 1453 (avsnitt 31).

¹⁵² Rt. 2005 s. 1453 (avsnitt 29).

¹⁵³ Rt. 2005 s. 1453 (avsnitt 31).

¹⁵⁴ Rt. 2006 s. 964 (avsnitt 31).

¹⁵⁵ Rt. 2006 s. 964 (avsnitt 31).

¹⁵⁶ Forklaring utover egen tilståelse.

¹⁵⁷ Se her også den tidligere nevnte avgjørelse i Rt. 2005 s. 1070 under oppgavens avsnitt 2.1.5.2.

492¹⁵⁸ som grunnlag for at samfunnsstraff ikke var utelukket selv om saken dreide seg om grov narkotikaforbrytelse¹⁵⁹. Her kan også vises til Rt. 2005 s. 559 i forbindelse med straffutmåling ved seksuell omgang med mindreårig¹⁶⁰.

I Rt. 2004 s. 1324 som gjaldt straffutmåling ved drap blir også domfeltes tilståelse vektlagt i formildende retning ved straffutmålingen. Høyesterett slutter seg til tingrettens bemerkninger om at strl. § 59 (2) ””gjelder ved alle typer lovovertridelser””¹⁶¹. Domfelte nyter også godt av strl. § 59 (2) selv om han har erklært seg sinnssyk, jf. strl. § 44¹⁶². Høyesterett legger til grunn at etterforskningen nok raskt ville ha avklart hvem som hadde skutt avdøde, men tilståelsen hadde betydning for avklaring av det nærmere forutgående hendelsesforløp, herunder om det var en forsettlig eller uaktsom handling¹⁶³.

Hva angår tap av førerrett, jf. vegtrafikkloven av 18. juni 1965 nr. 4 § 33 nr. 1, kan nevnes en kjennelse fra Høyesterett i Rt. 2005 s. 641 der det slås fast at strl. § 59 (2) ikke kommer til anvendelse selv om det foreligger uforbeholden tilståelse. Dette er en naturlig følge av at tap av førerrett ikke anses som straff, jf. strl. § 15 og strpl. § 2 (1) nr. 4.

2.1.5.3 Oppsummering

Man må ut fra det ovenstående kunne trekke den konklusjon at tidspunktet for når den uforbeholdne tilståelse etter strl. § 59 (2) etter Høyesteretts praksis er viktig for dens vektlegging i formildende retning ved straffutmålingen. Dette gjelder både i form av tilståelsens prosessøkonomiske betydning for forenklet rettergang i form av tilståelsesdom og/eller forenklet bevisføring og dens materielle betydning for sakens oppklaring, herunder

---

¹⁵⁸ Rt. 2005 s. 1312 (avsnitt 10).

¹⁵⁹ Her var dog ikke rehabiliteringshensyn i tilstrekkelig grad tilstede for å begrunne samfunnsstraff.

¹⁶⁰ Rt. 2005 s. 559 (avsnitt 16).

¹⁶¹ Rt. 2004 s. 1324 (avsnitt 31).

¹⁶² Rt. 2004 s. 1324 (avsnitt 31).

¹⁶³ Rt. 2004 s. 1324 (avsnitt 32).

hvor meget bevismateriale som foreligger eller vil kunne fremskaffes i det tilståelsen fremsettes, samt siktedes kjennskap til dette materialet.

Tilståelsens betydning fremheves spesielt i saker der den sparer fornærmede for ytterligere belastning, spesielt i sedelighetssaker. Dog gjelder strl. § 59 (2) ved alle lovovertridelser i samsvar med forarbeidene og Rt. 2004 s. 1324.

Høyesterett er for så vidt i overensstemmelse med forarbeidene til strl. § 59 (2). Dog direkte drøftelser over ”hvilken betydning det vil få for effektiviteten av straffebudet hvis straffenivået reduseres i tilståelsessakene”¹⁶⁴ har jeg vanskelig for å finne i rettspraksis. Dette kan likevel ligge i Høyesteretts vurderinger uten at det uttrykkelig synliggjøres i dens avgjørelser.

For øvrig skal det foretas en konkret vurdering. Tilståelsesrabattens størrelse i rettspraksis er det vanskelig på generelt grunnlag å ta stilling til, men det kan synes som om Høyesterett har lagt seg i underkant av 1/3 av den straff som ellers ville blitt utmålt. Dog er et normalnivå vanskelig å fastsette, og arbeidsgruppen for hurtigere straffesaksavvikling sine uttalelser om et slikt normalnivå passer dårlig¹⁶⁵. Normålnivåene burde i så fall differensieres ut fra sakstypene. Det er dog interessant at i forarbeidene til den nye straffeloven av 2005 vises det til Domstolsadministrasjonens undersøkelse om bruk av tilståelsesrabatt fra april 2004 der tilståelsesrabatten i praksis lå på 15-30 %, og det uttales nå at ”Etter departementets syn er dette et rimelig normalnivå”. Siden det nå foreligger en del rettspraksis om strl. § 59 (2), og denne fortsatt vil være relevant i forhold til den nye straffeloven av 2005, er en tiltredelse fra departementets side av den rettspraksis som allerede har utviklet seg på langt nær ikke så problematisk som de kunne ha vært hvis de hadde blitt fremsatt i forarbeidene til strl. § 59 (2).

---

¹⁶⁴ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 9 (Til § 59).

¹⁶⁵ Departementet var også uenig i å sette et slikt normalnivå i forarbeidene, jf. oppgavens pkt. 2.1.5.1.2.

Reduksjon i straffen etter strl. § 59 (2) er i hovedsak en reduksjon innenfor den ordinære strafferamme¹⁶⁶, men som ovenfor nevnt, blir også muligheten i strl. § 59 (2) 2. pkt. benyttet.

Det er mitt inntrykk etter gjennomgang av den ovennevnte praksis at Høyesterett vektlegger tilståelsen som formildende moment ved straffutmålingen i høyere grad i nyere rettspraksis¹⁶⁷, i hvert fall synliggjøres den bedre i den nyere praksis¹⁶⁸.

Finner man ikke at det er avlagt en uforbeholden tilståelse vil siktedes forklaringer og eventuelle forklaringer utover egen tilståelse også kunne vektlegges innenfor den ordinære strafferamme¹⁶⁹.

2.1.6 Har innføringen av strl. § 59 (2) medført endringer i vektleggingen av tilståelser ved straffutmålingen?

Formålet med innføringen av strl. § 59 (2) var, som tidligere nevnt, å øke bruken av tilståelsesrabatt ved tilståelser. Spørsmålet blir så om strl. § 59 (2) har hatt den ønskede effekt. Jeg vil her støtte meg på Domstolsadministrasjonens nye undersøkelse over bruk av tilståelsesrabatt utgitt februar 2007. Undersøkelsen omfatter tilståelsesdommer i 19 tingretter over en 2-måneders periode i 2006 og relevante meddomsrettssaker over samme periode der det forelå tilståelse på tiltaleposter av betydning for straffutmålingen, og den omfatter også dommer og kjennelser i 2005 fra alle lagmannsretter hvor forhold av betydning for straffutmålingen var erkjent av tiltalte¹⁷⁰. Det bør bemerkes at undersøkelser av denne art nødvendigvis bare omfatter de dommer og kjennelser der tilståelse er kommet direkte til uttrykk i domspremissene, altså bare den synlige tilståelsesrabatt. Det nevnes

---

¹⁶⁶ Se her også Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. Februar 2007, kapittel 4.

¹⁶⁷ Se her senere i fremstillingen pkt. 2.1.6.

¹⁶⁸ Se her senere i fremstillingen pkt. 2.1.7.

¹⁶⁹ Se her senere i fremstillingen pkt. 2.2.

¹⁷⁰ Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. Februar 2007, pkt. 1.2.2.

også at det bare er ved tilståelsesdommer vi med sikkerhet kan si at strl. § 59 (2) har fått direkte anvendelse.

Undersøkelsen viser i utgangspunktet at andelen dommer der det har blitt gitt tilståelsesrabatt har gått vesentlig opp siden en tilsvarende undersøkelse ble gjennomført i 2004¹⁷¹. I utvalget av tilståelsessdommer i tingrettene var andelen avgjørelser der rabatt ikke ble gitt i 2006 på 16,7 % mot 44,7 % i 2004, og i utvalget av meddomsrettssaker var andelen avgjørelser der rabatt ikke ble gitt i 2006 på 75,5 % mot 82,0 % i 2004¹⁷². I utvalget av avgjørelser i lagmannsrettene var andelen avgjørelser der rabatt ikke ble gitt i 2005 på 87,3 % mot 93,0 % i 2004¹⁷³. Grunnen til denne økningen kan være en større vektlegging av tilståelsen som formildende omstendighet ved straffutmålingen og/eller at den synliggjøres bedre.

Domstolsadministrasjonen drar den interessante slutning at ”Hvis lovendringen har hatt en vesentlig effekt, burde dette gitt seg utslag i at relativt flere av straffesakene behandles som tilståelsessaker (enedommersaker) og at forholdsvis færre saker behandles i meddomsrett i første instans.”¹⁷⁴. Dette er et logisk resonnement, og det er da overraskende at andelen av alle straffesakene som er tilståelsesdom gikk ned fra 46 % i 2001 til 43 % i 2002 og nå ser ut til å ha stabilisert seg på 42 %. Tilståelsesrabatten ser altså ikke ut til å ha blitt videreformidlet i tilstrekkelig grad til siktede, eller at den ikke i tilstrekkelig grad er et incitament for siktede slik at denne heller velge å satse på en mulig frifinnelse.

Innføringen av strl. § 59 (2) har dermed fortsatt ikke hatt den ønskede effekt at flere saker kan behandles som tilståelsessak¹⁷⁵. Her må dog tas med i vurderingen at undersøkelsen, som nevnt, ikke fanger opp de avgjørelser der tilståelsen ikke har vært så utslagsgivende

---

¹⁷¹ Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. April 2004 (DA's Rapportserie 2/2004).

¹⁷² Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. Februar 2007, pkt. 2.2.

¹⁷³ Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. Februar 2007, pkt. 1.2.2.

¹⁷⁴ Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. Februar 2007, pkt. 2.3.

¹⁷⁵ Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. Februar 2007, kapittel 5.

ved straffutmålingen at man har nevnt den i domspremissene. Dommerforeningens leder Bjørn Solbakken uttaler i en artikkel i domstolsmagasinet Rett på sak i forbindelse med den nye undersøkelsen om tilståelsesrabatt at ”Antagelig gis det mer tilståelsesrabatt enn det som kommer direkte til uttrykk”¹⁷⁶.

2.1.7 Synliggjøring og forutberegnlighet.

Som nevnt ovenfor viser Domstolsadministrasjonens undersøkelse om tilståelsesrabatt fra februar 2007 at tilståelsesrabattens synliggjøres vesentlig bedre nå enn tidligere.

Arbeidsgruppen for hurtigere straffesaksavvikling av 1999 ville at lovgiver gjennom forarbeidene skulle oppfordre domstolene til å i dommen angi hvilken straff som ville blitt gitt dersom ikke tilståelse hadde foreligget¹⁷⁷. Høringsinstansene var derimot delte i dette synet, og departementet landet på at en hensiktsmessig mellomløsning kunne være at retten angav betydningen av tilståelsen i ”mer skjønnsmessige vendinger”¹⁷⁸, som for eksempel at tilståelsen er blitt tillagt vesentlig vekt ved straffutmålingen. På områder med mer fastlagte nivåer for straffutmålingen, eksempelvis narkotikasaker, mente departementet at det var større grunn til å mer eksakt fastslå rabatten.

Synliggjøring er viktig siden tilståelsesrabattens effektivitet ikke bare avhenger av den konkrete utmåling av tilståelsesrabatten, men også dens synliggjøring ovenfor borgerne og de siktede spesielt. Det er dette som skaper incitamentet ovenfor siktede til å avgi tilståelse, jf. her også forarbeidene til strl. § 59 (2)¹⁷⁹. Hvis siktede ikke vet hva han oppnår ved en tilståelse blir det å fremsette en sådan et rent sjansespill slik at den skyldige siktede heller finner å satse sine kort på en usannsynlig frifinnelsesdom. Belønningen i form av tilståelsesrabatt bør altså være så stor at den ansporer andre siktede til å gjøre det samme,

---

¹⁷⁶ Domstolsadministrasjonen. Rett på sak nr. 4 2006, s. 4.

¹⁷⁷ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt. 6.3.4.

¹⁷⁸ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt. 6.3.4.

¹⁷⁹ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt. 6.3.4.

jf. her også dissenterende dommer Stabels uttalelser i Rt. 2002 s. 1591¹⁸⁰, som også viser til forarbeidene.

En viktig oppgave spesielt for forsvarer men også for påtalemyndigheten vil være denne synliggjøring av hvilke konsekvenser i formildende retning en tilståelse vil kunne ha ved straffutmålingen. Dersom en tilståelse vil føre til lavere straff for siktede er det forsvarerens oppgave å påpeke dette ovenfor siktede slik at denne kan ta en veloverveid beslutning om han vil tilstå eller satse på frifinnelse.

Politiet og påtalemyndigheten vil etter strpl. § 233 ha plikt til å spørre en mistenkt som innrømmer å ha foretatt den handling etterforskningen gjelder om han erkjenner straffskyld og, dersom han avlegger en uforbeholden tilståelse, om han samtykker til tilståelsesdom etter strpl. § 248. Påtalemyndighetens plikt utvides i forskrift om ordningen av påtalemyndigheten av 28. juni 1985 nr. 1679, heretter kalt påtaleinstruksen, § 8-2 (7) til også å informere om hva en tilståelsesdom innebærer og at eventuelle borgerlige rettskrav vil kunne bli pådømt av retten. Riksadvokatens rundskriv av 11.03.2005¹⁸¹ gjelder fortsatt hva angår påtalemyndighetens forhold til strl. § 59 (2)¹⁸², og det uttales her at ”Påtalemyndigheten må bidra til at straffereduksjonen blir synbar i den enkelte sak. Således skal det alltid i påtegningen ved begjæring om tilståelsesdom og i prosedyren ved hovedforhandling kommenteres om tilståelsen bør medføre straffereduksjon og i tilfelle angis hvor stor denne bør være”¹⁸³. Det forutsettes aktiv bruk av ordningen med tilståelsesrabatt, og ”Det må gis informasjon om ordningen på et så tidlig stadium som mulig av etterforskningen. Når påtalemyndigheten får tilstrekkelig oversikt over saken, kan det også være grunn til å angi konkret nivået på sannsynlig straffepåstand ved ren tilståelsesdom sammenliknet med ordinær meddomsrettsdom uten tilståelse”¹⁸⁴. Det

---

¹⁸⁰ Rt. 2002 s. 1591 (s. 1595).

¹⁸¹ RA-2005-2.

¹⁸² Jf. her RA-2007-2 pkt. III nr. 4.

¹⁸³ RA-2005-2 pkt. III nr. 4.

¹⁸⁴ RA-2005-2 pkt. III nr. 4.

bemerket at påtalemyndigheten per i dag ikke har mulighet til å binde domstolene i straffutmålingen, og det er altså en sannsynlig straffepåstand som siktede kan bli informert om. Vi ser her at den fordel synliggjøring av tilståelsesrabatten medfører baserer seg, naturlig nok, på en viss grad av forutberegnlighet. For at påtalemyndigheten, og også forsvareren, skal kunne gi eller ønske å gi¹⁸⁵ informasjon om hvilken tilståelsesrabatt en siktet sannsynlig vil få, må domstolenes utmåling av tilståelsesrabatt være konsekvent, og ikke minst i tilstrekkelig grad synliggjort i domspremissene.

2.1.8 Tiltak for bedre oppnåelse av formålet med strl. § 59 (2).

Forutberegnlighet og synliggjøring var og er, som ovenfor nevnt, viktig for en økt bruk av tilståelsesrabatt gjennom strl. § 59 (2).

I et høringsnotat for hurtigere behandling av straffesaker sendt ut fra lovavdelingen i Justis- og politidepartementet september 2006 foreslås det at strpl. § 40 (2) får et nytt 3. pkt. der ”Det skal opplyses i domsgrunnene om hvorvidt straffeloven § 59 annet ledd er anvendt, og det bør angis hvilken betydning tilståelsen har hatt for straffutmålingen.”¹⁸⁶. En liknende endring i strpl. § 40 skulle tre i kraft samtidig med den nye straffeloven av 2005, men nå foreslås det altså at denne endring skal skje allerede før den nye straffelov av 2005 §§ 77 og 80 (1) litra a nr. 2 overtar for strl. § 59 (2). Regelen er en bør-regel¹⁸⁷, og departementet gir videre anvisning på at dersom intensjonen om å synliggjøre tilståelsesrabatten fortsatt ikke i tilstrekkelig grad nås, kan neste trinn være å gjøre den kommende strpl. § 40 (2) 3. pkt. om til en skal-regel. Endringen skulle, dersom domstolene er lojale mot lovgiver, medføre at all tilståelsesrabatt gitt på bakgrunn av en uforbeholden tilståelse blir synliggjort i rettspraksis.

---

¹⁸⁵ Det forutsettes at påtalemyndigheten og forsvarer ønsker å gi mest mulig korrekt informasjon til siktede.

¹⁸⁶ Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006, pkt. 11.2.

¹⁸⁷ Hva angår angivelsen av hvilken betydning tilståelsen har hatt for straffutmålingen.

I høringsnotatet for hurtigere behandling av straffesaker foreslås det at det ved utdeling av informasjonsfolder til den som pågripes for lovbrudd også informeres om ordningen med tilståelsesdom¹⁸⁸. Denne bør etter min vurdering også kunne inneholde informasjon om generelt hvor stor tilståelsesrabatt som statistisk sett gis. Det foreslås i høringsnotatet også at det i påtaleinstruksen § 8-2 (7) tas inn en plikt for påtalemyndigheten til å informere siktede om muligheten til å få oppnevnt forsvarer etter strpl. § 100 (2) selv om saken skal føres som en tilståelsessak etter strpl. § 248¹⁸⁹. Det foreslås samtidig at det i nevnte bestemmelse gis et tillegg om at domstolene kan foreta en tidsbegrenset oppnevning av forsvarer der dette anses hensiktsmessig for å få avklart om saken kan avgjøres med tilståelsesdom eller forelegg¹⁹⁰.

Det ovenstående fører oss over til forsvarerens rolle ovenfor siktede. Etter strpl. § 99 har siktede bare rett på forsvarer ved tilståelsesdom der det er spørsmål om å idømme ubetinget fengselsstraff i mer enn 6 måneder, og siktede har uavhengig av dette ikke rett på forsvarer i saker etter vtrl. § 22 (1) og (2), jf. § 31. Strpl. § 99 får også anvendelse ved ordinær hovedforhandling der siktede i retten har avgitt en uforbeholden tilståelse som styrkes av de øvrige opplysninger, jf. strpl. § 96 (3). Dette problem vil avhjelpes med ovennevnte forslag. Forsvarer har en viktig funksjon åpenbart i forkant av en uforbeholden tilståelse, men også etter at tilståelsen er avlagt. Forsvareren vil kunne veilede siktede om hva denne kan oppnå i tilståelsesrabatt, og her spesielt også ved samtykke til tilståelsesdom. Den prosessøkonomiske gevinst en tilståelsesdom medfører vil ofte falle bort dersom en siktet ikke innser hvilke fordeler han kan få gjennom dette, eller siktede vegrer seg mot å miste en allerede oppnevnt forsvarer gjennom sitt samtykke til tilståelsesdom.

---

¹⁸⁸ Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006, pkt. 11.3.2.

¹⁸⁹ Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006, pkt. 11.3.2.

¹⁹⁰ Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006, pkt. 11.3.3.

Departementet lanserer i høringsnotatet også et forslag til et nytt tredje ledd i strpl. § 265 om at ”Dersom forsvareren antar at saken kan avgjøres ved tilståelsesdom, jf. § 248, skal han uten opphold gjøre påtalemyndigheten oppmerksom på dette.”¹⁹¹. Det er påtalemyndigheten som etter strpl. § 248 må begjære tilståelsesdom, men det er ofte forsvarer som har de beste forutsetninger for å vurdere om saken passer for en pådømmelse etter strl. § 248. Det presiseres at forsvareren ikke skal presse siktede og heller ikke ”tilkjenne mer om siktedes syn på saken enn denne selv godkjenner”¹⁹². Plikten til å foreslå tilståelse eller også tilståelsessak etter strpl. § 248 følger allerede av de etiske retningslinjer om at forsvareren skal gjøre det som er i klientens interesse, men det har, spesielt i media, vært tatt opp problemer med forsvarere som er mer opptatt av prosedyre og salær enn klientens interesser¹⁹³.

2.2 Betydningen av at siktede utover egen uforbeholden tilståelse har bidratt til oppklaring av straffbare forhold

Arbeidsgruppen for hurtigere straffesaksavvikling av 1999 tok opp muligheten for at man i strl. § 59 også skulle ta inn en bestemmelse om forklaringer som i vesentlig grad bidrar til oppklaring av straffbare forhold utover egen tilståelse¹⁹⁴. De uttaler at ”I flere typer saker - hvor etterforskningen støter på særlige problemer - vil det kunne ha vesentlig betydning for muligheten til oppklaring og iredteføring at en siktet kan motiveres til å bidra med opplysninger. Siktedes bistand kan gjelde egen sak, andre saker som behandles samtidig med siktedes egen sak, eller helt andre saker - også saker i andre land.”¹⁹⁵. Arbeidsgruppen konkluderer med at både hensynet til prosessøkonomi og hensynet til oppklaring av straffbare forhold tilsier at det bør gis større strafferabatt ved forklaringer som i vesentlig

---

¹⁹¹ Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006, pkt. 11.3.4.

¹⁹² Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006, pkt. 11.3.4.

¹⁹³ Jf. her <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article650429.ece> (15.04.2007 kl. 18.00).

¹⁹⁴ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt.6.2.2.1.

¹⁹⁵ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt.6.2.2.1.

grad bidrar til oppklaring av straffbare forhold utover egen tilståelse¹⁹⁶. Slik jeg forstår arbeidsgruppen gikk deres forslag ut på at man på samme måte som ved uforbeholdne tilståelser inntok et krav for domstolene i strl. § 59 om at de plikter å ta forklaringer som i vesentlig grad bidrar til oppklaring av straffbare forhold utover egen tilståelse i betraktning ved straffutmålingen. Som regel vil en siktet som også forklarer seg om andres forhold ha avlagt en uforbeholden tilståelse for egen del, og da må begge omstendigheter tas med under straffutmålingen.

Her gjør det dog i tillegg til de momenter påpekt under oppgavens pkt. 2.1.3. seg gjeldende spesielle og sterke hensyn både for og imot en slik ordning. Det taler for ordningen at der man har å gjøre med tunge kriminelle miljøer, som ofte i store narkotikasaker, kan det være spesielt vanskelig for politi- og påtalemyndighet å få informasjon. Siktetes frykt for hevnaksjoner ved å forklare seg om straffbare forhold utover egen tilståelse tilsier kraftig kompensasjon i straffutmålingen for at incitamentet til å forklare seg skal være sterkt nok. Hva gjelder hverdagskriminaliteten vil informasjon fra siktede utover egen tilståelse også kunne ha stor betydning for muligheten til oppklaring av straffbare forhold, og de prosessøkonomiske besparelser en enklere etterforskning medfører vil jo uansett være til stede selv om saken ville blitt løst til slutt uten bidraget fra siktede.

Det sterke mothensyn mot ordningen, som for så vidt ligger i dagen, er at siktede ikke vil ha mye å tape på å gi usanne opplysninger. Han kan også ha hevmotiver ved å tillegge personer straffbare forhold de ikke har begått eller tillegge dem større betydning ved gjennomføringen av det straffbare forhold enn saken faktisk skulle tilsi. Her kan vises til at han ikke kan straffes for uriktig forklaring, jf. strl. § 167 (1), men det bør dog bemerkes her at ved siktetes utsagn om medsiktetes forhold er straffriheten betinget av at det foreligger samvirke, jf. Rt. 1982 s. 173¹⁹⁷, og siktede kan således dømmes for å ha medvirket til at en medtiltalt forklarer seg falskt. Det må også være en rimelig sammenheng mellom det

---

¹⁹⁶ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt.6.2.2.1.

¹⁹⁷ Matningsdal, Magnus. Norsk lovkommentar. Studentutgave, 2004 (CD), note 1331 til strl. § 167.

forhold siktelsen gjelder og den falske forklaringen, jf. Rt. 1989 s. 634¹⁹⁸ hvor en som var siktet for promillekjøring ble dømt for falsk forklaring da han løy om hvor førerkortet hans befant seg¹⁹⁹. Straffrihet for falsk anklage etter strl. § 168 eller ærekrenkelse etter strl. kap. 23 kommer ikke på tale etter strl. § 167 (1).

Hvis siktede først forklarer seg sannferdig vil det også kunne være betenkelig å gi mafiabossen som sitter på uante mengder informasjon så stor strafferabatt at han slipper relativt mye lettere unna sine handlinger enn kureren med lite innsikt i den organisasjonen han var en del av. I hvert fall dersom man prøver å oppnå lik straff for samme lovstridige handling.

Som nevnt har en siktet person ikke plikt til å forklare seg overfor politi eller domstoler²⁰⁰, og det er da i seg selv et paradoks at denne personen i praksis blir straffet strengere enn en som ikke benytter seg av denne retten.

Departementet fant betenkelighetene ved å lovfeste en straffutmålingsregel vedrørende forklaringer som i vesentlig grad bidrar til oppklaring av straffbare forhold utover siktedes egen tilståelse langt større enn ved en straffutmålingsregel ved avlagt uforbeholden tilståelse fra siktede, og departementet fremmet således ikke dette forslaget fra arbeidsgruppen for Stortinget. I tillegg til det ovenstående fremhevet departementet at ”Etter departementets syn kan det dessuten være prinsipielt betenkelig å lovfeste regler som oppfordrer til angiveri, og som øker risikoen for at den siktede blir utsatt for represalier”²⁰¹. Ordningen kunne også føre til hardere selvjustis i de kriminelle miljøer, og departementet fant heller ikke de samme holdepunkter for at forklaringer utover egen tilståelse ble tillagt for liten vekt i rettspraksis²⁰².

---

¹⁹⁸ Matningsdal, Magnus. Norsk lovkommentar. Studentutgave, 2004 (CD), note 1331 til strl. § 167.

¹⁹⁹ Altså ikke om han eksempelvis hadde drukket eller ikke.

²⁰⁰ Se oppgavens pkt. 2.1.1.

²⁰¹ Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt.6.2.2.3.

²⁰² Ot.prp. nr. 81 (1999-2000) pkt.6.2.2.3.

Domstolene kunne på ulovfestet grunnlag før innføringen av strl. § 59 (2) ta forklaringer fra siktede utover dennes egen skyld i betraktning ved straffutmålingen²⁰³²⁰⁴, og strl. § 59 (2) førte her ikke med seg noen endringer²⁰⁵.

Av rettspraksis kan vises til blant annet den tidligere nevnte enstemmige dom i Rt. 2002 s. 473²⁰⁶ om straffutmåling i forbindelse med forsøk på innføring av ca. 50 kg kokainklorid²⁰⁷. Domfelte B hadde her i tillegg til egen tilståelse gitt opplysninger for etterforskningen av en annen narkotikasak. Påtalemyndigheten hadde i en påtegning i forbindelse med Bs anke til Høyesterett angitt at B hadde ”gitt politiet en rekke verdifulle opplysninger”²⁰⁸ og at ”Dersom lagmannsrettens dom skulle bli stående, vil dette i tilfelle etter påtalemyndighetens oppfatning vise at straffutmålingsmessig så har en siktet lite å hente ved et samarbeide med politiet, idet retten til syvende og sist ikke vektlegger bistand til politiets etterforskning slik at den som gir viktige opplysninger til politiet ender opp med samme straff som en som ikke har bistått i samme omfang eller på samme måte”²⁰⁹. Høyesterett var enig med påtalemyndigheten i at dette måtte vektlegges. Det kan også bemerkes at det her var interessant at domfelte og påtalemyndighetene altså hadde felles interesse i en lavere straffutmåling for B. Straffen for B ble i Høyesterett redusert til 9 års ubetinget fengsel mot 11 år i lagmannsretten. Domfeltes bidrag til oppklaring av straffbare forhold utover egen skyld ble her utvilsomt vektlagt av Høyesterett, men det er dog vanskelig å anslå noe prosentvis nivå siden strafferabatten som følge av det ovennevnte også var kombinert med en tilståelsesrabatt etter strl. § 59 (2)²¹⁰.

---

²⁰³ Jf. også her oppgavens pkt. 1.1.

²⁰⁴ Dette talte for så vidt i seg selv mot at en lovfesting var nødvendig.

²⁰⁵ Ot.prp. nr 81 (1999-2000) pkt. 9 (Til § 59).

²⁰⁶ Jf. oppgavens pkt. 2.1.5.2.

²⁰⁷ Utblandet kokain i motsetning til ren, såkalt ”crack”.

²⁰⁸ Rt. 2002 s. 473 (s. 475).

²⁰⁹ Rt. 2002 s. 473 (s. 475).

²¹⁰ I Rt. 2003 s. 736 hadde også domfeltes forklaring bidratt til oppklaring av andre involverte saker og ble således vektlagt i formildende retning ved straffutmålingen.

NOKAS-saken²¹¹ kan også trekkes frem her. Ved straffutmålingen ble de tilståelser som var fremkommet i meget beskjeden grad vektlagt siden de var kommet sent i prosessen²¹² og, for mange av de tiltalte, forelå allerede sterke bevis mot dem da tilståelsen ble fremsatt. Den domfelte Lars-Erik Andersen tilståelse av egen rolle i ranet ble således tillagt mindre vekt ved straffutmålingen, men siden Andersen gjennom sin tilståelse også hadde forklart seg om hvem som drepte politiførstebetjent Klungland under ranet, altså Kjell Alrich Schumann, betinget dette ”en relativt kraftig reduksjon i straffen”²¹³. Tiltalte Erling Havnå bekreftet senere hva Andersen hadde forklart²¹⁴, og tingretten legger til grunn at Andersens forklaring på dette punkt trolig var utslagsgivende for at Schumann senere tilstod medvirkning til ranet og at det var han som skjøt Klungland. Straffen for Andersen ble 8 års ubetinget fengsel, og lagmannsretten antyder 10-12 års fengsel dersom den ovennevnte formildende omstendighet ikke hadde vært til stede. Strafferabatten lå således her på 25-30 %, noe som må sies å være relativt mye, spesielt tatt i betraktning de hensynene mot for stor vektlegging av forklaringer utover egen skyld ved straffutmålingen som jeg tidligere har nevnt.

Det nevnes til slutt også at forklaringer fra siktede som gjelder egne forhold, men som ikke tilfredsstiller kravene til uforbeholden tilståelse etter strl. § 59 (2) vil også kunne tas i betraktning ved straffutmålingen, jf Rt. 2006 s. 669 om straffutmåling for å ha fremmet andres prostitusjon²¹⁵ som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe²¹⁶. Det ble her uttalt fra Høyesterett at ”Selv om en forklaring ikke omfattes direkte av § 59 andre ledd, vil den likevel kunne tillegges en viss vekt ved straffutmålingen”²¹⁷²¹⁸.

---

²¹¹ Dom i Gulating lagmannsrett av 15.02.07.

²¹² De første tilståelser kom i lagmannsretten.

²¹³ Dom i Gulating lagmannsrett av 15.02.07.

²¹⁴ Det uttales fra lagmannsrettens side at også tingretten i sin dom hadde et stykke på vei antydnet Schumann som den som avfyrte de dødelige skuddene.

²¹⁵ Jf. strl. § 202 (1) litra a.

²¹⁶ Jf. strl. § 60 a.

²¹⁷ Rt. 2006 s. 669 (avsnitt 27).

2.3 Systemet med plea bargaining.

Den videre fremstilling vil omhandle plea bargaining systemet, og da med utgangspunkt i hvordan vi kjenner det fra USA. Det er naturlig å behandle dette i oppgaven siden plea bargaining systemet, som jeg vil komme til, nettopp baserer seg på anklagedes tilståelse(r) og/eller bidrag til oppklaring av straffbare forhold utover egen tilståelse. Et system med tilståelsesrabatt kan for så vidt også ses på som en mild form for plea bargaining der siktede avgir sin tilståelse i den hensikt å få en lavere straff og/eller enklere prosess. Det er ikke skrevet så mye i norsk teori rundt dette emnet, men Gert Johan Kjelbys artikkel i Kritisk Juss 1996²¹⁹ vil være en kilde til informasjon.

2.3.1 En generell innføring.

Systemet med plea bargaining er utbredt i land som baserer seg på common law²²⁰, men er også innført i noe begrenset form i enkelte land som baserer seg på civil law²²¹, som for eksempel Frankrike²²² og Italia²²³. I England/Wales og Australia tillates det at det forhandles om hvilke straffbare handlinger det skal reises tiltale for, men det er først og fremst i USA man finner systemet i sin mest rendyrkede form, og ikke minst med størst utbredelse i strafferettspleien. Hva gjelder plea bargaining systemets utbredelse kan vises til at over 90 % av de som er anklaget for et straffbart forhold erklærer seg skyldig i

---

²¹⁸ Her kan også vises til Rt. 2004 s. 1287.

²¹⁹ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 227-256.

²²⁰ Benyttes vesentlig i engelsktalende land som tidligere var engelske kolonier, stor vekt på rettspraksis. Rettsetninger utledes av konkrete domsavsigelser.

²²¹ Stammer fra den romerske rett, Corpus juris civilis, kanonisk rett og opplysningstiden. Stor utbredelse på det europeiske kontinent, og dominerende i verden. Legger større vekt på lovgivning og bruk av generelle rettsetninger utledet av denne lovgivning på konkrete saker.

²²² Innføringen var visstnok høyst kontroversiell.

²²³ På bakgrunn av Røde brigaders terroraksjoner på 1970-tallet og mafiaoppgjørene på 1980-tallet.

USA²²⁴, og strafferettssystemet i USA ville derfor kollapse uten de prosessøkonomiske fordeler systemet med plea bargaining innebærer.

Plea bargaining²²⁵ kan oversettes til straffeprosessuelle forlik²²⁶²²⁷ på norsk, og systemet går ut på at siktede, som regel ved hjelp av sin advokat, forhandler med påtalemyndigheten om hvilke straffbare forhold det skal reises tiltale for, og hvilken straff påtalemyndigheten skal nedlegge påstand om. Innunder forhandlinger om hvilke forhold det skal reises tiltale for, ligger både forhandlinger om henleggelse av visse forhold, samt forhandlinger om nedsubsummering til et mildere straffebud. Siktedes forhandlingskort kan også, i tillegg til egen tilståelse, være informasjon til oppklaring av straffbare forhold utover egen tilståelse. Forhandlingene skjer primært under etterforskningsfasen.

Det finnes tre hovedformer for plea bargaining²²⁸, såkalt ”charge bargaining”, ”sentence bargaining” og ”bargaining over multiple charges”. ”Charge bargaining” vil si at påtalemyndigheten nedsubsummerer det straffbare forhold til en mildere straffbestemmelse mot at siktede tilstår, og dette da selvfølgelig under forutsetning av at påtalemyndigheten mener det var grunnlag for å få dømt siktede for det strengere straffebud²²⁹. ”Sentence bargaining” i sin rene form vil si at man forhandler om hvilken straffepåstand påtalemyndigheten skal nedlegge mot at siktede tilstår. Denne sistnevnte form for plea bargaining medfører visse usikkerhetsmomenter for siktede, i og med at domstolene formelt ikke er bundet av påtalemyndighetens straffepåstand, og det er begrenset, på bakgrunn av festnet rettspraksis, hvor meget rabatt domstolene vil kunne gi siktede ved

---

²²⁴ Christie, Nils. Kriminalitetskontroll som industri. 3. utgave. Oslo, 2000, s. 146.

²²⁵ Det kan nevnes at noen common law systemer tillater såkalt ”plea of nolo contendere”, som et alternativ til å ”plea guilty” eller ”not guilty”. Dette er også en del av systemet med plea bargain.

²²⁶ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 230.

²²⁷ For å få frem at det også dreier seg om prosessuelle spørsmål utover de rent strafferettslige.

²²⁸ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 232.

²²⁹ De strenge straffene for gjengangerkriminelle i USA gjør ”charge bargaining” spesielt gunstig for disse.

straffutmålingen. Det sistnevnte også spesielt som følge av at Kongressen i USA vedtok en straffutmålingsreform i 1984 der målet spesielt var å minske forskjellene i straffutmåling innen likeartede saker rundt om i landet. Dette gjorde de ved å vedta en nokså rigid straffutmålingstabell som også senere ble godkjent av USAs Høyesterett²³⁰.

Kombinasjonen av "charge bargaining" og "sentence bargaining" vil kanskje dermed kunne være det mest effektfulle. Dog har man i mange stater i USA såkalt "pre-trial settlement conferences" slik at påtalemyndigheten kan kontakte dommeren i saken og sette en ramme for straffutmålingen²³¹. "Bargaining over multiple charges" vil si at påtalemyndigheten ved at siktede tilstår i henhold til siktelsen unnlater å straffeforfølge noen forhold.

Systemet med plea bargaining var lenge konstitusjonelt uavklart i USA, men siden 1970-årene har USAs høyesterett anerkjent plea bargaining som en del av strafferettspleien, og visstnok også som ønskelig²³². Siktede gir ved sin tilståelse avkall på juryprøving, og videre bevisførsel om skyldspørsmålet anses det heller ikke for behov for. "Rettens oppgave er i stor grad begrenset til en summarisk kontroll med om siktede forstår konsekvensene av å tilstå"²³³.

2.3.2 Gjeldende rett i Norge

Plea bargaining som vi kjenner det i USA eksisterer ikke i Norge i dag, og Andenæs uttaler at "Forhandlinger etter mønster av amerikansk plea bargaining ville være i strid med norske rettsprinsipper"²³⁴. Lovgrunnlaget er her løfteforbudet i strpl. § 92 1. pkt som gjelder

---

²³⁰ Christie, Nils. Kriminalitetskontroll som industri. 3. utgave. Oslo, 2000, s. 139.

²³¹ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 253.

²³² Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 233.

²³³ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 233.

²³⁴ Andenæs, Johs. Norsk straffeprosess bind I. 1. utgave. Oslo, 1994, s. 78.

rettslige avhør av en siktet, men også under politiavhør under etterforskningsfasen og der mistenkte ennå ikke har fått status som siktet, jf. strpl. § 232 (2) 2 pkt. jf. (1). Kjelby legger i sin artikkel til grunn at ”det forbud loven oppstiller også må gjelde utenfor selve avhørssituasjonen”²³⁵, og gjelder altså også ved samtaler mellom politi- og påtalemyndighet og siktede utenfor selve politiavhørene. Løfteforbudet er en følge av selvinkrimineringsforbudet, jf. strpl. § 232 (1) om mistenkte, strpl. § 90 om siktede og strpl. § 230 (1) 1. pkt. om mistenkte/siktede under politiavhør²³⁶. Dette presiseres videre i påtaleinstruksen § 8-2 (4) 3. pkt. til at ”Under avhøret må det ikke forespeiles mistenkte at siktelsens omfang kan påregnes redusert dersom han tilstår eller gir andre viktige opplysninger. Han skal etter omstendighetene gjøres kjent med at en eventuell tilståelse ikke uten videre vil medføre løslatelse”. Plea bargaining som ”charge bargaining” synes av dette utelukket i norsk rett. Til sistnevnte kan også nevnes at domstolene der det foreligger særlig grunn til det vil kunne subsumere det straffbare forhold under et strengere straffebud dersom faktum tilsier det og det ikke går utenfor det forhold tiltalen gjelder, jf. strpl. § 38 (1) 3. pkt, slik at domstolene uansett ikke er bundet her.

Hvor langt man kan gå i norsk rett beror dermed på hva man skal betrakte som løfter og hva som bare er rent faktiske opplysninger fra politi- og påtalemyndighetens side. Grensen kan være vanskelig å trekke, og kan ofte bero ikke bare på innholdet av det som fremsettes men også hvordan det fremsettes av tjenestemenn i politi- og påtalemyndighet. Dersom de faktiske opplysninger kan oppfattes som et pressmiddel eller trussel om negative sanksjoner vil de igjen rammes av strpl. § 92 (2) 1. pkt. om at trusler eller tvang ikke må brukes. Dersom politiet i en sak mener det er grunnlag for varetektsfengsling og de har til hensikt å begjære dette dersom siktede ikke tilstår, konkluderer Kjelby med at ”det neppe

---

²³⁵ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 239.

²³⁶ Også omtalt i oppgavens pkt. 2.1.1.

vil være akseptabelt å utnytte denne kompetansen til å presse siktede til å tilstå²³⁷ ved å opplyse siktede om at begjæring om varetektsfengsling ikke vil bli fremsatt om han tilstår.

Adgangen til å gi faktiske opplysninger må være større dersom siktede selv spør, og nok også dersom han bistås av advokat, men da bør for så vidt opplysningene primært gis av forsvareren.

”Bargaining over multiple charges” kan man tenke seg gjennomført i norsk rett ved forhandlinger om henleggelse eller påtaleunndlatelse fra påtalemyndighetens side av visse straffbare forhold, men også forhandlinger om henleggelse eller påtaleunndlatelse av alle straffbare forhold kan tenkes der den anklagede sitter inne med vital informasjon utover egen skyld.. Det er ingen absolutt påtaleplikt i norsk rett og selv om påtalemyndigheten mener at det kan bevises at en straffbar handling er begått, kan de la være å påtale den, jf. opportunitetsprinsippet og strpl. §§ 69 og 70. Det skal ved påtaleunndlatelse foretas en samlet vurdering og ”særlige forhold” må være tilstede, samt at overveiende grunner taler for påtaleunndlatelse. Kjelby skriver at ”denne kompetanse (altså til å gi påtaleunndlatelse, min tilføyelse) bør primært knytte seg til omstendigheter ved siktede og hans straffbare forhold, ikke siktedes mer eller mindre gode ”forhandlingskort”²³⁸²³⁹. Helt bagatellmessige forhold kan visstnok avgjøres med påtaleunndlatelse²⁴⁰. Løfte om henleggelse av saker mot tilståelse fra siktede i andre saker eller forklaringer utover egen skyld kan heller ikke benyttes, jf. strpl. § 92 (2). Det uttales således i Rt. 1994 s. 1139 om spørsmål om ulovlig ervervet bevis at ”Det ville være i strid med straffeprosessloven §92 annet ledd dersom den

---

²³⁷ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 241.

²³⁸ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 247.

²³⁹ Påtaleunndlatelse for å fremtvinge en forklaring om medskyldige kan heller ikke benyttes, jf. Rt. 1930 s. 344.

²⁴⁰ Jf. RA-2000-2, pkt. II.

som avhøres av politiet får et løfte om at det ikke vil bli reagert strafferettslig overfor han for forhold han forklarer seg om i avhøret”²⁴¹.

Formelt er en straffepåstand som fremsettes på bakgrunn av en ”sentence bargaining” på grunnlag av en tilståelse fra siktede eller forklaringer utover egen skyld, ikke bindende for domstolene, jf. strpl. § 38 (2) 2. pkt. Påtalemyndigheten kan heller ikke gi løfter om hvilken straff siktede skal få. Likevel følger domstolene ofte påtalemyndighetens straffepåstand²⁴², og politi- og påtalemyndighet må på en objektiv nøytral måte kunne informere siktede om den sannsynlige straff han vil kunne bli ilagt på bakgrunn av en tilståelse eller forklaringer utover egen skyld²⁴³ slik at det de facto foretas en form for ”sentence bargaining”. Kjelby uttaler at ”Man må likevel kunne gå ut fra at det alltid skjer en reel overprøving”²⁴⁴.

Etter norsk rett vil man altså ikke kunne henlegge, nedsubsumere eller i all hovedsak heller ikke gi påtaleunntatelse som belønning for tilståelser eller forklaringer utover egen skyld. Det kan til slutt vises til Riksadvokatens rundskriv nr. 2/2000 om vederlag til politiets kilder og provokasjon som etterforskningsmetode der det uttales at ”Den ordinære strafferettslige belønningsform er å påstå redusert straff begrunnet i at siktede har gitt viktig bistand under etterforskingen”²⁴⁵, og altså, som vist ovenfor, siktedes egen tilståelse. Det presiseres at dette ikke kan fremsettes som et løfte om hvilken straff som vil bli ilagt. I praksis foregår det dog altså i betydelig grad av kontakt mellom forsvarer og påtalemyndighet i forkant av domstolsbehandlingen, og det inngås avtaler om hvilken straffepåstand som vil bli nedlagt. Domstolene vektlegger disse avtalene ved straffutmålingen, og det kan her vises til RG 2002 s. 88. Her ble en avtale om fremsettelse

---

²⁴¹ Rt. 1994 s. 1139 (s. 1141).

²⁴² Her kan vises til Rt. 2005 s. 1453.

²⁴³ Jf. her også RA-2000-2, pkt. II.

²⁴⁴ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 253.

²⁴⁵ RA-2000-2, pkt. II.

av en ”fornuftig (passende)” straffepåstand fra påtalemyndighetens side vektlagt ved straffutmålingen, og lagmannsretten var enig med forsvareren om at det ”til tross for at et formalisert ”plea - bargain” – opplegg ikke finnes i norsk straffeprosess”²⁴⁶ talte gode grunner for å ta hensyn til denne form for forhåndskontakt mellom forsvarer og påtalemyndighet.

Det kan nevnes til slutt at ordingen med forelegg ofte medfører en liknende situasjon som plea bargaining når politi- eller påtalemyndigheten diskuterer størrelsen på forelegget eller eventuelle alternativer til forelegg med siktede og/eller hans forsvarer²⁴⁷.

2.3.3 Fordeler og ulemper med plea bargaining.

Vurderingen tar i all hovedsak utgangspunkt i plea bargaining som vi kjenner det fra USA. De generelle hensyn for og imot tilståelsesrabatt²⁴⁸ vil også få anvendelse her, men noen hensyn i større grad enn andre.

De grunnleggende hensynene for en effektiv bekjempelse av kriminalitet og en hurtig domsprosess har man ansett for å stå mot rettsikkerhet for den enkelte i debatten om systemet med plea bargaining. Et system med plea bargaining gir den som er anklaget for en straffbar handling et incitament til å tilstå og også til å bidra med opplysninger utover egen skyld, på samme måte som, men relativt i sterkere grad enn tilståelsesrabatt etter strl. § 59 (2) og strafferabatt på ulovfestet grunnlag for forklaringer utover egen skyld.

Problemet med at uskyldige siktede med et overveldende bevismateriale mot seg skulle kunne komme til å tilstå for å i hvert fall få strafferabatt i stedet for å stå på sin uskyld var lite fremtredende i forarbeidene til strl. § 59 (2)²⁴⁹. Problemet har større vekt ved et system

---

²⁴⁶ RG 2002 s. 88.

²⁴⁷ Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996, s. 247.

²⁴⁸ Jf. oppgavens pkt. 2.1.3.

²⁴⁹ Jf. oppgavens pkt. 2.1.3.

med plea bargaining som i USA, siden det her ikke bare dreier seg om tilståelsesrabatt utmålt av domstolene ved straffutmålingen, men altså en fremforhandlet avtale som etter en i noe grad summarisk overprøving stort sett legges til grunn av domstolene.

Nå er ikke nødvendigvis en hurtig domsprosess og rettssikkerhet for den enkelte hensyn som trekker i hver sin retning. Hurtig og effektiv rettergang anses også for å fremme den enkeltes rettssikkerhet under forutsetning av at effektiviteten ikke går på bekostning av en grundig og betryggende prosess, jf. også her prinsippene i EMK art. 5 nr.3 og art. 6 nr. 1. Dette gjelder også befolkningen generelt, som vil miste tilliten til en rent summarisk strafferettspleie.

Det er betenkelig at makt på denne måte forskyves fra domstolene til påtalemyndigheten, og at skillet mellom disse viskes ut. Det er domstolene som skal ilegge straff²⁵⁰, og maktfordelingssystemet svekkes på denne måten. Selv om domstolene får oppgaven med å kontrollere prosessen, vil de ofte ha begrenset innsyn i hva som er skjedd²⁵¹, og muligheten for etterprøving av prosessen kan dermed bli heller dårlig.

Hensynet til fornærmede taler for plea bargaining systemet i den forstand at fornærmede, spesielt i grove volds- og sedelighetssaker, slipper en opprivende bevisføring om egen troverdighet²⁵², på samme måte som ved tilståelsesrabatt generelt. Det kan dog være belastende for fornærmede å se at en gjerningsperson som sitter på mye informasjon og med gode advokater eller egen kløkt, kan forhandle seg frem til en straff som ikke står i forhold til hva fornærmede, og befolkningen generelt²⁵³²⁵⁴, mener er passende straff. Det sistnevnte, i form av vektlegging av hensynet til hevn for fornærmede, har dog ikke vært

---

²⁵⁰ Jf. Grunnloven av 17. mai 1814 § 96.

²⁵¹ Notoritet, gjerne i form av lydopptak eller skriftlighet, vil her være viktig.

²⁵² Jf. her også oppgavens pkt. 2.1.3.

²⁵³ Såkalt alminnelig rettsoppfatning.

²⁵⁴ Dette kan også trekkes frem i noe mildere grad ved tilståelsesrabatt generelt.

spesielt vektlagt ved utformingen av vår strafferettspleie²⁵⁵. Dersom saken avgjøres med forelegg vil eventuelle borgerlige rettskrav for fornærmede heller ikke bli fremmet, men påtalemyndigheten har dog ikke ubetinget plikt til å fremme dette under en rettssak, jf. strpl. § 427 (1), men her kan fornærmede selv fremme dette etter strpl. § 428 (1). En påtaleunntatelse vil også sperre for at privat straffesak reises, jf. strpl. § 402 (1) nr. 3.

Det er blitt tatt opp som et moment at både påtalemyndigheten og anklagede ved et system basert på plea bargaining slipper de usikkerhetsmomenter en reell rettsaksbehandling medfører, i og med at de allerede har fremforhandlet seg til en passende straff fra begge sider. Man kan da spørre seg hvem som er, og kanskje viktigere hvem som burde være, mest kompetent til å avgjøre dette av en objektiv²⁵⁶ domstolsbehandling og en kombinasjon av påtalemyndighet og anklagede, som nok til en viss grad vil være påvirket av det jeg vil kalle utenforliggende hensyn.

Selv om det for de fleste anklagede i en straffesak vil oppfattes som en fordel å kunne forhandle seg frem til lavere straff, siktelse eller fullstendig påtaleunntatelse, vil dette gå utover likhetshensynet i den forstand at man ikke dømmes for hva man har gjort men hvilke ressurser man sitter på. Problemet med uriktige tilståelser ligger også i dagen, spesielt der systemet med plea bargaining fører til såkalt ”overcharging”, altså at påtalemyndigheten påstår en strengere siktelse for å kunne benytte dette som forhandlingskort overfor anklagede. Faren for uriktige forklaringer utover egen skyld²⁵⁷, altså om andres forhold, vil også bli sterkere der man tillater plea bargain.

---

²⁵⁵ Nok i noe større grad i USA dog.

²⁵⁶ Forutsettes.

²⁵⁷ Jf. her oppgavens pkt. 2.2.

2.3.4 Mot et plea bargaining-system i Norge?

Ved innføringen av strl. § 59 (2) og med bakgrunn i Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker sendt ut av Justis- og politidepartementet september 2006²⁵⁸ om vedtakelse av en ny strpl. § 40 (2) 3. pkt.²⁵⁹ har lovgiver tydelig gitt signaler om at tilståelser skal vektlegges ved straffutmålingen. Dog i høringsnotatet ser departementet ”imidlertid ikke bort fra at det kan være grunnlag for å gå noe lenger i å legge vekt på ”avtaler” mellom påtalemyndigheten og den siktede enn det som ligger i dagens regler.”²⁶⁰, og fremsetter forslag om en ny strpl. § 233a om strafftilsagn som lyder:

”Dersom den siktede under etterforskningen gir en uforbeholden tilståelse som styrkes av de øvrige opplysninger, kan påtalemyndigheten forplikte seg til å nedlegge en bestemt påstand om straff. Påstanden kan settes under det lavmål som er bestemt, og til en mildere straffart.

Påtalemyndighetens tilsagn er ikke bindende dersom den siktede ikke står ved den uforbeholdne tilståelsen under pådømmelsen av saken. Det samme gjelder hvis det viser seg at forholdene var alvorligere enn det siktede har forklart, eller det avdekkes ytterligere straffbare forhold som den siktede står bak.

Domstolen kan ikke idømme strengere straff enn den påstand påtalemyndigheten har forpliktet seg til etter første ledd. Dette gjelder likevel ikke dersom straffen ville innebære et vesentlig avvik fra det som ellers ville blitt idømt. Når det foreligger et bindende tilsagn fra påtalemyndigheten, skal det under enhver omstendighet gjøres et fradrag i straffen for den uforbeholdne tilståelsen.”²⁶¹

---

²⁵⁸ Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006.

²⁵⁹ Det presiseres at dette ikke er vedtatt ennå.

²⁶⁰ Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006, pkt. 11.4.

²⁶¹ Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006, pkt. 11.4.

Forslaget omhandler altså saker der det er avgitt uforbeholdne tilståelse, og forklaringer utover egen skyld holdes utenfor.

Det lovhjemles i første ledd her at påtalemyndigheten kan forplikte seg til å nedlegge en bestemt påstand om straff, og etter andre ledd kan de gå fra avtalen dersom det kommer frem at de straffbare forhold var alvorligere eller flere enn det det er avlagt uforbeholden tilståelse om²⁶².

Det er her spesielt tredje ledd som innebærer brudd med tidligere rett. Her bindes domstolene oppad hva angår straffutmåling på bakgrunn av den avtale som er inngått mellom siktede og påtalemyndigheten, og en uforbeholden tilståelse skal ubetinget føre til fradrag i den utmålte straff, i motsetning til den gjeldende strl. § 59 (2). Det sistnevnte burde, etter min mening, føre til at strl. § 59 (2) endres dersom strpl. § 233a innføres i sin nåværende form. Departementet fremsetter dog forslag om endring av strpl. § 38 (2), noe som er en naturlig følge av den nye strpl. § 233a.

En sikkerhetsventil er lagt inn i tredje ledd ved at domstolene der straffen ville innebære et vesentlig avvik fra det som ellers ville blitt idømt, altså uten uforbeholden tilståelse, kan idømme strengere straff enn avtalen mellom påtalemyndigheten og siktede skulle tilsi. Hvilke erstatningsmessige konsekvenser dette vil kunne ha for påtalemyndigheten vil det føre for langt å gå inn på her.

Den nye strpl. § 233a vil, dersom den vedtas, styrke de følger tilståelsesrabatt generelt medfører, og det må kunne legges til grunn den forutberegnlighet siktede gjennom dette får vil føre til et bedre incitament for å avgi tilståelse, og med dette styrke bruken av tilståelsesrabatt generelt.

---

²⁶² I samsvar med Rt. 2005 s. 1453.

Departementet legger vekt på at domstolene i dag vektlegger enighet mellom påtalemyndigheten og siktede om straffepåstanden ved straffutmålingen. Argumentet taler for så vidt til dels også for at behovet for en ny strpl. § 233a ikke i høy grad er påkrevet, men argumentet om forutberegnlighet for siktede ligger der som et plausibelt argument, dog med reservasjon av den sikkerhetsventil som er lagt inn i tredje ledd. Imidlertid etableres det i rettspraksis ulike straffenivåer, og dersom påtalemyndigheten og forsvarer klarer å formidle disse korrekt, og domstolene dømmer i henhold til egen rettspraksis, skulle jo forutberegnligheten allerede av den grunn være sikret.

Riksadvokaten, Høyesterett er i sine svar til departementet kritiske til forslaget. Den Norske Advokatforening noe mer positiv, men uttaler likevel at ”Advokatforeningen er imidlertid sterkt i tvil om tiden er inne til å vedta en ordning som antydnet i høringsbrevet. Andre ordninger kan prøves først, f.eks. forberedende kontakt mellom retten, påtalemyndigheten og aktor med henblikk på planlegging og forenkling av tiltalen”²⁶³.

”Slik departementet foreløpig ser det, er det ikke nærliggende å tenke seg at påtalemyndigheten skal kunne inngå bindende avtale om hvilke forhold som skal strafforfølges eller hvilke straffebud domstolene skal dømme etter.”²⁶⁴. ”Charge bargaining” og ”bargaining over multiple charges” er altså uansett *foreløpig* utelukket.

---

²⁶³ Den Norske Advokatforening. Høringssvar til høringsnotatet ”Hurtigere behandling av straffesaker”. 25.01.2007 (til pkt. 11.4.).

²⁶⁴ Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet. September 2006, pkt. 11.4.

3 Kilder.

3.1 Lover og forskrifter.

Kongeriget Norges Grundlov (Grunnloven) av 17. mai 1814

Almindelig borgerlig straffelov (straffeloven) av 22. mai 1902 nr 10

Lov om domstolene (domstolloven) av 13. august 1915 nr. 5

Vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4

Lov om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) av 22. mai 1981 nr. 25

Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) av 21. mai 1999 nr. 30

Lov om straff (straffeloven) av 20. mai 2005 nr. 28

Forskrift om ordning av påtalemyndigheten av 28. juni 1985, nr. 1679

3.2 Forarbeider.

Ot.prp. nr. 81 (1999-2000)

Innst.O. nr. 45 (2000-2001)

Ot.prp. nr. 90 (2003-2004)

3.3 Register over rettspraksis.

3.3.1 Høyesterett

Rt. 1979 s. 1711

Rt. 1982 s. 808

Rt. 1983 s. 1127

Rt. 1984 s. 221

Rt. 1990 s. 801

Rt. 1992 s. 136

Rt. 1993 s. 33

Rt. 1994 s. 73

Rt. 1994 s. 1139

Rt. 1995 s. 238

Rt. 1995 s. 242

Rt. 1995 s. 926

Rt. 1999 s. 1012

Rt. 1999 s. 1895

Rt. 2000 s. 31

Rt. 2002 s. 4

Rt. 2002 s. 473

Rt. 2002 s. 993

Rt. 2002 s. 1350

Rt. 2002 s. 1383

Rt. 2002 s. 1591

Rt. 2003 s. 118

Rt. 2003 s. 453

Rt. 2003 s. 736

Rt. 2003 s. 841

Rt. 2003 s. 1804

Rt. 2004 s. 492

Rt. 2004 s. 755

Rt. 2004 s. 759
Rt. 2004 s. 1066
Rt. 2004 s. 1287
Rt. 2004 s. 1304
Rt. 2004 s. 1324
Rt. 2004 s. 1355
Rt. 2004 s. 1379
Rt. 2004 s. 1491
Rt. 2005 s. 314
Rt. 2005 s. 544
Rt. 2005 s. 559
Rt. 2005 s. 593
Rt. 2005 s. 919
Rt. 2005 s. 1070
Rt. 2005 s. 1235
Rt. 2005 s. 1312
Rt. 2005 s. 1453
Rt. 2006 s. 40
Rt. 2006 s. 582
Rt. 2006 s. 669
Rt. 2006 s. 964

3.3.2 Lagmannsrett

Dom i Gulating lagmannsrett av 15.02.07
RG 2002 s. 88

3.4 Litteraturregister

3.4.1 Juridisk litteratur

Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. April 2004 (DA's Rapportserie 2/2004)

Domstolsadministrasjonen. Rett på sak nr. 4 2006

Domstolsadministrasjonen. Tilståelsesrabatt. Februar 2007

Kjelby, Gert Johan. Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede – straffeprosessuelle forlik? I: Kritisk juss. 1996

Hov, Jov. Rettergang II Straffeprosess. Bergen, 1999

Matningsdal, Magnus. Norsk lovkommentar. Studentutgave, 2004 (CD)

Holme, Jørn og Sletsjøe, Ida. Norsk lovkommentar. Studentutgave, 2004 (CD)

Skaflom, Ingolf. Norsk lovkommentar. Studentutgave, 2004 (CD)

Bjerke, Hans Kristian og Keiserud, Erik. Straffeprosessloven Kommentarutgave Bind II. 3. utgave. Oslo, 2001

Haugen, Finn. Strafferett – håndbok. 3. utgave. Oslo, 2004

Andenæs, Johs. Norsk straffeprosess. 3 utgave. Oslo, 2000

Andenæs, Johs. Norsk straffeprosess bind I. 1. utgave. Oslo, 1994

Christie, Nils. Kriminalitetskontroll som industri. 3. utgave. Oslo, 2000

Mæland, Henry John. Innføring i alminnelig strafferett. Oslo

3.4.2 Øvrig litteratur

Høringsnotat om hurtigere behandling av straffesaker. Justis- og politidepartementet.
September 2006

Den Norske Advokatforening. Høringssvar til høringsnotatet ”Hurtigere behandling av straffesaker”. Januar 2007.

Høyesterett. Høringssvar til høringsnotatet ”Hurtigere behandling av straffesaker”.
Desember 2006.

Riksadvokaten. Høringssvar til høringsnotatet ”Hurtigere behandling av straffesaker”.
Februar 2007.

RA-2000-2

RA-2005-2

RA-2007-2

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article650429.ece> (15.04.2007 kl. 18.00).